

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἐπιγραφαὶ ἀπὸ 80-94 Ὀλυμπιάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Σχῆμα τῶν γραμμάτων.

Αἱ ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης βεβαίως μαρτυρούμεναι ἐπιγραφαὶ δεικνύουσι τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων πολὺ μᾶλλον ὁμοιόμορφον κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἢ ἐπὶ τῆς προλαβούσης. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν σωζομένων εἰσὶν ἐξ Ἀττικῆς, καὶ τὰ γράμματα αὐτῶν ἔχουσιν οἷα φαίνονται ἐν τῷ σχ. 55.

Ἰδίως δὲ τὰ γωνιαῖα Β καὶ Ρ εἰσὶν ἀρχαιότερα, καὶ ἔτι ἀρχαιότερον τὸ Κ, ἔχον καὶ πλαγίαν κεραίαν, ὡς τὸ λατινικόν, καὶ τὸ κεκλιμένον Ν, καὶ τοῦ Σ τὸ σχῆμα ζ, ἀντὶ τοῦ μετὰ ταῦτα ἀντικαταστήσαντος αὐτὸ τετρασκέλου Σ.

Ὡς πρὸς τὸ γράμμα δὲ τοῦτο, ἡ ἐποχὴ τῆς μεταβολῆς αὐτοῦ δύναται ἀκριδέστερον νὰ προσδιορισθῇ· διότι πρῶτον μὲν σωζομένη συνθήκη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ἐρυθραίων, ἣν ὁ Βοίχιος ἀποδίδωσιν εἰς Ὀλ. 83 ἢ 84 (1) ἔχει ἔτι τὸ σχῆμα ζ. Ἐτέρα δὲ συνθήκη τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Ἐστιαίων (2), ἐκ τοῦ τέλους τῆς 84^{ης} Ὀλυμπιάδος, ἔχει ἤδη τὸ Σ. Δεύτερον δέ, ἐν ἀναγραφαῖς τῶν φό-

(1) C. I. 73^b ad. Corr.

(2) C. I. 73^e, ad. Cor.

ρων οὐς αἱ συμμαχίδες πόλεις ἀπέτιον ταῖς Ἀθήναις, τὸ τρισκελές ζ ἐπικρατεῖ ἐπὶ τῶν πρώτων ἐτῶν, ἔπειτα δὲ μεταβάλλεται, καὶ ἐπικρατεῖ ἀποκλειστικῶς τὸ τετρασκελές ξ, καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη γίνεται ἐν τῷ ὑπὸ σχ. 56 ἐνταῦθα περιληφθέντι τεμαχίῳ, οὗ τὸ δεύτερον μέρος, ὡς κατωτέρω, ἐν Κεφ. Δ, γ' ἐκτίθεται, οὔτε ἀρχαιότερον δύναται νὰ ᾖ τῆς Ὀλ. 82, δ', οὔτε νεώτερον τῆς Ὀλ. 83, γ', καὶ εἰς ταύτην μάλιστα τὴν ἐποχὴν νομίζω αὐτὸ κατατακτέον.

Ὅμοῦ δὲ μετὰ τοῦ ξ ἀλλάσσει σχῆμα καὶ τὸ φ, ἐκτεῖνον τὴν διαιροῦσαν αὐτὸ κεραίαν ἄνω καὶ κάτω τοῦ κύκλου.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γραμμάτων ἀπαντῶνται εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς ἐποχῆς ταύτης, μάλιστα τὰς ἀττικάς, καὶ ἀριθμητικὰ σημεῖα, κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν δεκαδικά, διότι κατὰ δεκάδας μεταβάλλονται καὶ ὑπολογίζονται. Εἰσὶ δὲ ταῦτα: Ι, Γ, Δ, Η, Χ, Μ.

Καὶ τὸ μὲν σημεῖον Ι δηλοῖ τὴν μονάδα, εἴτε καθ' ὃ ἀπλούστατον πάντων, εἴτε ὡς συγκοπὴ τῆς αἰολικῆς λέξεως ἰὰ ἀντὶ μία. Τὸ δὲ Γ ἦν ἡ συγκοπὴ τοῦ Πέντε· τὸ Δ ἦν ἡ τοῦ Δέκα, τὸ Η ἡ τοῦ Ἑκατόν, τὸ Χ τοῦ Χίλια, καὶ τὸ Μ τοῦ Μύρια. Συνδιάζονται δὲ ὡς ἔπεται·

Ι	=	1	ΓΙΙΙ	=	9	ΔΓΙΙ	=	17
ΙΙ	=	2	Δ	=	10	ΔΓΙΙΙ	=	18
ΙΙΙ	=	3	ΔΙ	=	11	ΔΓΙΙΙΙ	=	19
ΙΙΙΙ	=	4	ΔΙΙ	=	12	ΔΔ	=	20
Γ	=	5	ΔΙΙΙ	=	13	ΔΔΔ	=	30
ΓΙ	=	6	ΔΙΙΙΙ	=	14	ΔΔΔΔ	=	40
ΓΙΙ	=	7	ΔΓ	=	15	Ϟ ἢ Ϟ	=	50
ΓΙΙΙ	=	8	ΔΓΙ	=	16	ϞΔ	=	60

ΔΔ = 70	ΠΗΗ = 700	ΠΧΧ = 7,000
ΔΔΔ = 80	ΠΗΗΗ = 800	ΠΧΧΧ = 8,000
ΔΔΔΔ = 90	ΠΗΗΗΗ = 900	ΠΧΧΧΧ = 9,000
Π = 100	Χ = 1,000	Μ = 10,000
ΠΗ = 200	ΧΧ = 2,000	ΜΜ = 20,000
ΠΗΗ = 300	ΧΧΧ = 3,000	ΜΜΜ = 30,000
ΠΗΗΗ = 400	ΧΧΧΧ = 4,000	ΜΜΜΜ = 40,000
ΠΠ = 500	Π = 5,000	ΠΜ (*) = 50,000
ΠΠΗ = 600	ΠΧ = 6,000	

Ἡ παρ' ἀλλήλοις λοιπὸν γραφὴ τῶν ἀριθμῶν τούτων ἐμφαίνει τὴν πρόσθεσιν, οἷον ΔΠΙ = $10 + 5 + 1 = 16$. ἡ δ' ἐν ἀλλήλοις ἐγγραφὴ ἐμφαίνει τὸν πολλαπλασιασμόν, οἷον Π = $5 \times 10 = 50$, ΠΠ = $5 \times 100 = 500$, κτλ., καὶ ἐπομένως ΠΧΠΠΠΠΔΔΔΠΙ = $5 \times 1000 + 1000 + 5 \times 100 + 100 + 100 + 5 \times 10 + 10 + 10 + 10 + 5 + 1 = 6786$.

Ἐνίοτε δ' ἀπαντῶνται καὶ ΠΠΠ ἀντὶ Π, ὡς ἐν C. I. 2919. Ἐν Σμυρναίᾳ δέ τινι μεταγενεστέρᾳ ἐπιγραφῇ(3), ἀντὶ τοῦ σημείου Π, γράφεται τὸ ἐν σχ. 55', περὶ οὗ ὁ Βοίχχιος εὐφυῶς εἰκάζει ὅτι εἰς τὸ Π ἐνετέθη τὸ 2 ἵνα μὴ παραχα-
ραχθεὶς ἐντεθῇ τις πολλαπλασιαστής.

Ὅτε δ' ἀντὶ ἀορίστων μονάδων ἀριθμῶνται ὠρισμένα εἶδη αὐτῶν, οἷον μέτρα ἢ σταθμά, τότε διακρίνονται ταῦτα δι' ἰδιαιτέρων σημείων. Οὕτω Ι ἦν ὁ Ὀβολός, καὶ ἐπο-
μένως ΙΙ = 2 Ὀβ, ΙΙΙ = 3 Ὀβ, ΙΙΙΙ = 4 Ὀβ, ΙΙΙΙΙ (οὐχὶ Π) = 5 Ὀβ. 6 δὲ Ὀβολοὶ ἀποτελοῦσι δραχμὴν, ἥτις παριστᾶ-
ται διὰ τοῦ σημείου Ι, προελθόντος ἴσως ἐκ τοῦ F, γράμ-
ματος κατέχοντος ἐν τῷ ἀρχικῷ ἀλφαβήτῳ τὴν ἕκτην θέ-

(*) Τὸ Μ ἐντὸς τοῦ Π, ὡς τὸ Χ ἐν τῷ Π. Ἐτυπώθη οὕτω δι' ἑλλειψίν τυπο-
γραφικοῦ χαρακτῆρος.

(3) C. I. 3140.

σιν, καὶ ἐπομένως δηλοῦντος, ἐν τοῖς διὰ γραμμάτων ἐκφραζομένοις ἀριθμοῖς τὸν ἀριθμὸν 6.

Τὸ σημεῖον δὲ ς ἢ ϝ, ὡς ἡμίτομον τοῦ ο, ἐμφαίνει τὸ ἡμιόβολον. Ἐνίοτε δὲ μετὰ τὸ ς ἐπόμενον τὸ ϝ, ἐμφαίνει τοῦ ὀβολοῦ τὸ τεταρτημόριον.

Σ δὲ δηλοῖ τὸν χρυσοῦν στατῆρα, δυνάμενον 20 δραχμάς, διότι ὁ ἀργυροῦς ἐδύνατο δρ. 4, ἢ δ' ἀξία τοῦ χρυσοῦ ἦν πενταπλασία τῆς τοῦ ἀργύρου. Ἀριθμοῦνται δ' οἱ στατῆρες ὡς ἔπεται· Σ, ΣΣ, ΣΣΣ, ΣΣΣΣ, ΣΣΣΣΣ· τοὺς δ' ἐπέκεινα τῶν 5 στατήρων δηλοῦσιν οἱ πρὸ τοῦ Σ ἀριθμοί, καὶ αὐτοῦ συμπεριλαμβανομένου· οἷον ΠΣ=6 Στατ. ΗΨΣΣ=152 Στατ.

Ἐνίοτε δ' ἐγγράφεται τὸ σημεῖον τοῦ στατῆρος εἰς τὰ ἀριθμητέα σημεία Γ καὶ Η, ὡς ἐν Σχ. 55'.

Τ δ' ἐμφαίνει τὸ Τάλαντον, ἥτοι τὰς 6,000 Δραχμάς, καὶ ἀριθμοῦνται τὰ Τάλαντα οὕτω· Τ, ΤΤ, ΤΤΤ, ΤΤΤΤ. Τὰ δὲ δὲ 5 Τάλαντα παρίστανται διὰ τῶν σημείων Π ἢ ΠΙ, καὶ ἐπομένως ΠΤ=6 Τάλαντα κτλ. Τὸ σημεῖον Ϝ ἐμφαίνει τὰ 10 Τάλαντα· ἄρα ϜΤ=11 Τάλ. ϜΠΤ=16 Τάλ. ϜϜ=20 Τάλ. ϜϜϜϜ=40 Τάλ. Τὰ δὲ 50 Τάλαντα καὶ ἐπέκεινα γράφονται ὡς ἐν Σχ. 55'.

Εἰς Βοιωτικὰς δ' ἐπιγραφὰς γίνεται χρῆσις ἄλλων σημείων· καὶ Η μὲν δηλοῖ τὸ Ἡμιόβολον, ο δὲ τὸν Ὀβολόν, Ι τὴν Δραχμήν, Γ τὸ Πεντάδραχμον· καὶ τὰ ἐν Σχ. 55' τελευταῖα σημεία ἐμφαίνουνσι τὰς 10, 50, 100, 500, 1000 καὶ 5000 Δραχμάς.

Εἰς Κερκυραϊκὴν δὲ τινα ἐπιγραφὴν, τῆς μὲν δραχμῆς τὸ σημεῖον ἐστὶ Ρ, τοῦ δὲ δεκαδράχμου Ϝ.

Παραδείγματα τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰσὶ τὰ σχ. 56-61.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὁρθογραφία.

Τὰ μακρὰ Η καὶ Ω γράφονται ἔτι ἐν Ἀθήναις Ε καὶ Ο.
Τὰ δὲ διπλᾶ Ξ καὶ Ψ γράφονται ΧΣ καὶ ΦΣ.

Τὸ Η χρησιμεύει ὡς δασείας σημεῖον, καὶ τίθεται ἐν ἀρχῇ
τῶν λέξεων πρὸ τῶν δασυνομένων φωνηέντων. Ἀλλά, περὶ
τὰ τέλη μάλιστα τῆς ἐποχῆς, ἡ χρῆσις αὐτοῦ γίνεται ἐπὶ
μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνώμαλος. Οὕτω

α΄. Πολλάκις παραλείπεται, ἄλλὰ πρὸ τῆς 90^{ης} Ὀλυμ-
πιάδος σπανίως. Οἷον ΕΣ ἀντὶ ἧς ἐξ Ὀλ. 87, γ΄(1). Ἀπὸ
δὲ Ὀλ. 90-94 ἡ παράλειψις αὕτη ἐστὶ συνεχεστάτη· οἷον
ΕΣ ἐξ Ὀλ. 90, γ, δ΄(2), καὶ ἐξ Ὀλ. 91, α΄, β΄(3). Οἱ ἐξ
Ὀλ. 90, α΄, β΄(4). ΥΓΑΡΛΥΡΟ ἐξ Ὀλ. 91, γ΄(5), Α,
ἀντὶ ᾰ, ἐξ Ὀλ. 90, β΄(6). Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ἐπιγραφαῖς
ἐξ Ὀλ. 92, γ΄ ΕΔΡΑΝ(7), ΚΑΘΕΜΕΡΑΝ(8). ΑΡΜΑ(9).
ΕΙΣΤΕΚΟΤΑ(10). ΕΙΕΓΑΙΣ, ἦτοι ἦ ἡ παῖς(11).
ΕΧΣΕΣ, ἦτοι ἐξ ἧς(12), κτλ. Καὶ ὁμοίως αἱ αὐταὶ λέξεις
ἀλλαχοῦ τῶν αὐτῶν ἐπιγραφῶν δασύνονται, ὡς ΗΕΜΕ-

(1) Rang. 93, στ. 12.

(2) Rang. 95, στ. 4.

(3) Rang. 96, στ. 23.

(4) Rang. 109, σ. 19.

(5) Rang. 109, σ. 22. — 110, σ. 16.

(6) Rang. 118, σ. 60.

(7) Rang. 56, σ. 5 καὶ 6.

(8) Σ. 29.

(9) Rang. 57, σ. 7.

(10) Σ. 19.

(11) Σ. 21.

(12) Σ. 48.

ΡΑΣ (13), ΗΜΕΡΟΝ (14). Ἄλλα δὲ πάλιν τῶν λέξεων οὐδ' ἐν συνθέσει δασύνουσι τὸ πρὸ τῆς δασείας ψιλὸν σύμφωνον, οἷον· ΚΑΤΙΣΤΑΣΙ, ἀντὶ καθιστᾶσι (15)· ἀλλὰ τοῦτο σπανίως.

β'. Πολλάκις ἐκ τοῦναντίου προτίθεται τὸ σημεῖον Η καὶ ψιλουμένων φωνηέντων, πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς 92^{ας} Ὀλυμπιάδος, οἷον : ΗΕΧΟΝ ἐξ Ὀλ. 90, α, β, γ' (16). ΗΟΙΚΟΝ, ἐξ Ὀλ. 92, γ' (17). ΗΙΚΡΙΟΜΑ, ΗΕΝ, ἐξ Ὀλ. 93, α, β' (18). ΗΕΝΤΟΣ, ΗΕΡΛΑΙΟΜΕΝΟΙΣ. ΗΟΡΟΦΕΝ. ΗΕΝΚΑΥΤΑΙ. ΗΕΠΙ. ΗΕΠΙΣΤΥΛΙΟΝ. ΗΟΙΝΕΙΔΟΣ. ΗΑΠΟ (19), ἐξ οὗ καὶ ΗΑΦΟΝ (20). ΗΕΞΑΣ (ἐς ᾗς), ΗΟΠΙΣΘΟΦΑΝΕΣ. ΗΑΛΡΥΛΕΣΙ. ΗΑΝΔΡΑ. ΗΕΠΙΚΡΟΟΝΤΑ. ΗΕΠΙ (21). Καὶ πάλιν αἱ αὐταὶ λέξεις εἰς τὰς αὐτὰς ἐπιγραφὰς γράφονται ἐνίοτε ἄνευ τοῦ Η, ὡς ΟΙΚΟΝΤΑ. ΕΝ (22), καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐνίοτε δέ, ἀλλὰ σπανίως, τίθεται καὶ ἐντὸς συνθέσεως τὸ Η πρὸ ψιλουμένου φωνηέντος, οἷον ΠΡΟΣΗΑΓΕΔΟΜΕΝ (23).

Ἀποδεικνύει δ' ἡ περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ πνεύματος ἀσάθεια αὕτη ὅτι ἀπὸ τῆς 92^{ας} Ὀλ. περίπου εἶχεν ἀρχήσει ἤδη ἐπικρατοῦσα καὶ περὶ τὴν προφορὰν αὐτοῦ μεγάλη ἀβεβαιότης, ἥτις ὅμως ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος φαίνεται ὅτι

(13) Rang. 56, Α, σ. 32, 38.

(14) Σ. 38.

(15) Rang. 56, Α, σ. 4.

(16) Rang. 109. 110. R. 57.

(17) Rang. 56 καὶ 57.

(18) Rang. 56, σ. 14. 21. 15. — 98, σ. 4.

(19) Rang. 56, σ. 23. 45. 30. 35. 37. 12. 49. 41. 53. B, 33.

(20) Αὐτ. Σ. 34.

(21) Rang. 57, σ. 31. 5. 11. 18. 13. 25.

(22) Rang. 56, σ. 3. — 57.

(23) Rang. 57, B, σ. 17.

ἢ καὶ πολὺ ἀρχαιοτέρα, διότι οὐ μόνον ὑπῆρχον λέξεις ἐν τῇ γλώσσῃ κοινὰ γινόμεναι ἴσως ἀπὸ τῆς διαλέκτου τῶν ψιλωτῶν Αἰολαίων, καὶ ἔχουσαι ἐν συνθέσει ψιλὸν σύμφωνον ὅπου ἀπητεῖτο δασύ, οἷον ἀπηλιώτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, ὧς τινες παρέμειναν καὶ εἰς τὴν καθομιλουμένην, ἔχουσαι σύμφωνον δασὺ πρὸ ψιλουμένου φωνήεντος, ὡς ἀφελπίζω, μῦθαύριον, ἐφέτος. Οὕτω βαθμηδὸν ἡ δασεῖα ἐξέλιπε καὶ ἐκ τῆς προφορᾶς καὶ ἐκ τῆς γραφῆς τῶν ἀρχαίων, καὶ τὸ σημεῖον Η, ἐπ' ὀλίγον ἔτι διατηρηθὲν, ἀπαντᾶται κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀδιακρίτως σχεδὸν ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν φωνηέντων τιθέμενον. Τέλος δ' οἱ μεταγενέστεροι, πρὸς διατήρησιν τῆς ὀρθογραφίας μᾶλλον ἢ τῆς προφορᾶς, κατέτεμον τὸ σημεῖον τοῦτο, καὶ ἐσχημάτισαν ἐκ τῶν μερῶν αὐτοῦ τὰ δύο πνεύματα L Γ.

Τὸ δὲ ληκτικὸν Ν τῶν ἄρθρων, προθέσεων καὶ μορίων, ἐνίοτε δέ, εἰ καὶ σπανίως, καὶ τῶν ἄλλων λέξεων, πρὸ τοῦ Γ, Μ καὶ Λ τρέπεται εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ γράμματα· οἷον, ΤΕΛΛΥΝΑΙΚΑ (24), ΤΟΛ ΛΡΑΜΜΑΤΕΑ (25), ΗΜΜΕΘΟΝΑΙΟΙ, ΕΑΜΜΕΝ, ΕΑΜΜΕΤΙ, ἐξ 'Ολ. 89, 6 (26), ΕΜΜΕΛΙΤΕΙ (27), ΠΕΡΙΛΕΝΟΜΕΝΟΜΜΕΝ, ἐξ 'Ολ. 86, γ (28), ΤΟΛΛΟΛΙΣΤΟΝ, ΤΟΛΛΟΛΟΝ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (29).

Πρὸ δὲ τοῦ Γ καὶ Φ τρέπεται τὸ Ν εἰς Μ· οἷον ΤΟΜΠΥΘΟΜΕΝΑ, ἐξ 'Ολυμπ. 85, α (30), καὶ ἐξ 'Ολυμπ.

(24) Rang. 57, 21.

(25) Rang. 273, 9.

(26) Rang. 250, 11. 23. 56.

(27) Rang. 56, 10-τλ.

(28) Rang. 114, 10.

(29) Rang. 118, 9. 28

(30) Rang. 100, 9.

90, α. 6 (31), ΛΕΙΟΜΠΕΡΙΧΡΥΣΟΝ (32), ΕΜΠΟΛΕΙ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (33), ΤΟΜΦΟΡΟΝ, ἐξ 'Ολ. 88, δ (34), καὶ ἅπαξ μόνον καὶ πρὸ τοῦ Β, ΤΟΜΒΛΣΙΛΕΑ, ἀλλ' ἐν ἐπιγραφῇ τῆς 'Ολ. 123, πραγματευομένη περὶ Αὐδολέοντος (35).

Πρὸ τοῦ Χ δὲ μεταβάλλεται τὸ Ν εἰς Γ· οἷον ΗΙΕΡΟΛ ΧΡΕΜΑΤΟΝ, ἐξ 'Ολ. 92, δ' (36), ΜΕΛΧΡΕΜΑΤΑ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (37).

'Αλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται δὲν γίνονται σταθερῶς, καὶ πολλαχοῦ ἐντὸς τῶν αὐτῶν ἐπιγραφῶν τὸ Ν ἀπαντᾷται καὶ ἄτρεπτον πρὸ αὐτῶν τούτων τῶν γραμμάτων· οἷον, ΤΟΝ ΧΑΛΙΝΟΝ, ΤΟΝ ΛΟΛΟΝ, ΤΟΝ ΧΑΛΚΟΝ, ΤΟΝ ΠΡΟΣ (38). 'Εξ ἐναντίας δὲ μάλιστα δὲν τρέπεται οὐδ' ἐντὸς συνθέσεων· οἷον, ΕΝΚΑΥΤΑΙΣ (39), ἐν ᾧ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ (40) γράφεται ΕΛΛΥΕΤΕΣ.

Αἱ δὲ δίφθογγοι ΕΙ, ΟΙ καὶ ΟΥ' ἐξακολουθοῦσι γραφόμεναι ὡς καὶ ἐν τῇ προλαβούσῃ ἐποχῇ· καὶ ἡ μὲν ΕΙ γράφεται Ε κυρίως εἰς τὰς ἐκ δύο ΕΕ συνηρημένας καταλήξεις· οἷον, ΧΙΟΡΛΕΣ (χιουργεῖς), ἐξ 'Ολ. 87, 6 (41), ΕΠΕΣΤΑΤΕ, ΠΡΥΤΑΝΕΣ, ἐξ 'Ολ. 90, 6 (42)· προσέτι δ' ἐνίοτε καὶ εἰς τὰς λέξεις ἐν αἷς τὸ Ε ὑπῆρχε πρὶν ἢ ἐκ-

(31) Rang. 109, 1.

(32) Rang. 109, 4.

(33) Rang. 118, 15.

(34) Rang. 223.

(35) Rang. 447, 36.

(36) Rang. 97, 1.

(37) Rang. 118, 27.

(38) Rang. 57, Α, 16, 31, Β, 1, 47.

(39) Rang. 56, 22.

(40) Στ. 48.

(41) Rang. 107.

(42) Rang. 118.

θη εἰς ΕΙ· οἶον, ΔΙΑΧΕΡΙΤΟΣΙ (43), διότι τῆς λέξεως χεῖρ ἡ προγενεστέρα μορφή ἦν χέρ, ὅθεν χερσί, καὶ ἡ λέξις ἐχέρεια, καὶ τὸ παρ' ἡμῖν χέρι. Ὅμοίως δὲ γράφεται ΕΙ καὶ εἰς τὰς καταλήξεις τῶν ἀπαρεμφάτων, διότι ἦν ἀρχικός τύπος αὐτῶν· οἶον, ΦΕΡΕΝ, ΕΙΠΕΝ, ΤΕΛΕΝ, ΑΔΙΚΕΝ, ἐξ Ὅλ. 89, 6 (44).

Εἰς πάσας δὲ τὰς λοιπὰς περιστάσεις γράφεται ἡ δίφθογγος ΕΙ διὰ τοῦ ΕΙ· οἶον, ΑΛΕΕΙ, ΕΛΑΕΙ, ἐξ Ὀλυμπ. 90, α, 6 (45), ΓΟΛΕΙ, ΕΙΕ (εἶη), ἐξ Ὅλ. 90, 6 (46), ΕΙ δὲ γράφεται καὶ ἡ καταχρηστικὴ δίφθογγος η.

Ἡ δὲ δίφθογγος ΟΙ γράφεται ΟΙ, πλὴν ἐν τῇ λέξει ἐποίησε, ὅπου γράφεται Ο, ἐν πολλαῖς ἐπιγραφαῖς, ὡς ἐξ Ὅλ. 71 (47) καὶ ἐξ Ὅλ. 90 (48). ΟΙ δὲ γράφεται καὶ ἡ καταχρηστικὴ δίφθογγος ω.

Ἡ δὲ ΟΥ, εἰς πάσας τὰς καταλήξεις, καὶ τὰς παραγώγους συλλαβάς, καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν λοιπῶν, γράφεται Ο· οἶον, ΤΟΣ, ΧΕΙΡΟΤΟΝΟΣΙ, ΒΟΛΕ, ΚΡΟΟΝΤΑ (49)· εἰς τινὰς ὅμως ῥιζικάς συλλαβάς γράφεται ΟΥ, καὶ πάντοτε εἰς τὴν λέξιν ΟΥτος, τοΥτου, καὶ ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ ΟΥΚ. Ἐν δὲ τοῖς καταλόγοις τῶν συμμαχίδων πόλεων ἀπαντᾷται καὶ τὸ τοπικὸν ΒΟΥΘΕΙΕΣ.

(43) Rang. 118.

(44) Rang. 250.

(45) Rang. 109.

(46) Rang. 118.

(47) Rang. 26.

(48) Rang. 42.

(49) Rang. 56, κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τρόπος γραφῆς.

Ὡς πρὸς τὴν διάταξιν δὲ τῶν γραμμῶν, χωρεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ γραφὴ ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ, καὶ ἡ βουστροφηδὸν ἐκλείπει παντάπασι, πλὴν μόνον ἐπὶ τῶν ἀγγείων, ἐφ' ὧν διατηρεῖται ἀρχαϊκὴ, καὶ παρακολουθεῖ συνεχῶς τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου, ἵσως διότι ἐν τοῖς ἀγγειοπλαστείοις τὰ σχέδια τῶν σχημάτων, τῶν κοσμημάτων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν ἔμενον σταθερά, καὶ σπανίως ἀντικαθίσταντο διὰ νεωτέρων.

Τρόπος δὲ καλλιγραφίας, εἰς ταύτην κυρίως ἀνήκων τὴν ἐποχὴν, ἔστιν ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων λεγομένη στοιχηδὸν γραφὴ, καθ' ἣν ἐκάστου στίχου τὰ γράμματα εἰσὶν ἀκριβῶς καὶ κανονικῶς γεγραμμένα ὑπὸ τὰ γράμματα τοῦ προηγούμενου, ὡς ἐν Σχ. 57 :

Α Ν Τ Ο Κ Λ Ε Σ Ε Ι Π Ε Ρ Ε Ρ Ι
Ε Ν Τ Ε Σ Ε Σ Β Ρ Ε Α Ν Α Ρ Ο Ι
Ι Α Σ Κ Α Θ Α Γ Ε Ρ Δ Ε Μ Ο Κ Λ

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς γραφῆς ἔχων πολλὴν τὴν κομψότητα, ἐκώλυε πᾶσαν παραποίησιν καὶ δολίαν προσθήκην γράμματος, συντελεῖ δὲ καὶ ἤδη εἰς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἠκρωτηριασμένων ἐπιγραφῶν, καὶ διευκολύνει αὐτὴν διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν εἰς τὰ ἐφθαρμένα μέρη ἐλειπόντων γραμμάτων. Πολλάκις ὅμως συμβαίνει καὶ ἐν ταύτῃ τῇ γραφῇ τὸ Ι νὰ μὴ κατέχη ἰδιαιτέρου γράμματος θέσιν,

ἔτε μάλιστα ἔπονται πολλὰ ἢ ἀλλεπαλλήλως, ὥς εἰς τοὺς ἀριθμούς.

Ἡ δ' ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μνημονευομένη κιοινηδὸν γραφή φαίνεται ὅτι ἦν ἐκείνη ἣς οἱ στίχοι εἰσὶ λίαν βραχεῖς, ὥς ὅτι ἦσαν κεχαρσμένοι ἐπὶ κίονος, ὥς ἡ C. I. 9, συγκειμένη ἐκ 15 στίχων, ὧν ἕκαστος ἔχει ἀνὰ 4 γράμματα, καὶ ἡ ὑπὸ ἡλ. 48 τῶν ἐπισυνημμένων Πινάκων, ἣτις καὶ ἐστὶν ἀληθὺς γεγραμμένη ἐπὶ δύο κίωνων. Φαίνεται δ' αὐτὴν ταύτην τὴν γραφήν, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἕκαστος στίχος περιέχει ἐν μόνον γράμμα, ἐννοεῖ ὁ Φαῖστος ἐν τῇ λέξει ΤΑΕΡΟ-CON, ὅπερ κατὰ τὴν ἐξήγησιν καὶ τὰς διαφοροὺς γραφὰς νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ΤΑΕΡΟΡΤΗΘΝ (*Tà ἐπ' ὀρθόν*).

Σπειρηδὸν δὲ γραφή ἦν ἴσως ἡ τῶν σκυταλῶν τῆς Σπάρτης, ἐλισσομένη περὶ τὴν σκυτάλην. Δὲν πιστεύω δ' ὅτι εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν πρέπει νὰ ὑπαχθῇ καὶ ἡ τῶν σκυταλῶν ἢ τῶν νόμων τοῦ Σόλωνος, διότι ἐκεῖνοι πιθανῶς ἦσαν γεγραμμένοι τακτικῶς ἐφ' ἐκάστης τῶν πλευρῶν τοῦ τριγωνικοῦ ἢ τετραγωνικοῦ πρίσματος, στρεφομένου περὶ ἄξωνα, ἵνα μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐκάστης πλευρᾶς ἀναγινώσκηται ἡ μετ' αὐτήν.

Παρά τινι δὲ γραμματικῷ (1) ἀναφέρονται ὡς τρία διάφορα εἶδη αἱ γραφαὶ «κιοινηδόν, πλινθηδόν, σπειρηδόν», καὶ φαίνεται ὅτι πλινθηδὸν ἦν ἐκείνη καθ' ἣν τὰ γράμματα ἐκάστου στίχου ἀντεστίχουν εἰς τὰ κενὰ διαστήματα τοῦ προηγουμένου καὶ ἐπομένου. Τοιαύτης ὁμῶς γραφῆς παραδείγματα δὲν σώζονται.

Αἱ λέξεις ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς γράφονται συνεχῶς καὶ ἄνευ διαστημάτων· ἐνίοτε δὲ γίνεται χρῆσις στίξεως μεταξὺ αὐ-

(1) Bekk. Anecd. III, Σ. 1170. — II, Σ. 786.

τῶν, καὶ τὰ σημεῖα αὐτῆς εἰσὶν οὐχὶ μία στιγμή, ἀλλ' ἡ δύο ἐπάλληλοι : , ἡ τρεῖς : , τιθέμεναι προφανῶς ἵνα μονῶσι τοὺς ἀριθμοὺς ἀπὸ τῶν λέξεων (2).

Εἰς πολλάς δ' ἐπιγραφὰς ἀπαντῶνται καὶ ἐπιτετμημέναι λέξεις, ἰδίως δὲ τὰ ἐθνικὰ ἢ δημοτικὰ ὀνόματα, καὶ τινες λέξεις εὐκατάληπτοι, ὡς συνεχῶς ἐπανερχόμεναι ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς· καὶ ἀποτέμνονται αὐτῶν περισσότεραι ἢ ὀλιγώτεραι συλλαβαί, ὡς (3)· ΟΙΚΟΝ (οἰκοῦντι), ΗΟΙΚ (οἰκῶν), ΑΛΟΠΕ ('Αλωπεκῆσι), ΠΕΙΡ ἢ ΠΕΙΡΑΙ (Πειραιεύς).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περιεχόμενον καὶ τύπος τῶν ἐπιγραφῶν.

Ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης σώζονται ἐπιγραφαὶ καὶ δημόσιαι καὶ ἰδιωτικάι. Καὶ αἱ μὲν δημόσιαι περιλαμβάνουσιν

α' Ψηφίσματα πολιτικά,

β' » τιμητικά,

γ' Ἀναγραφὰς καὶ ἀπολογισμοὺς δημοσίας, καὶ ἰδίως ἱερᾶς, οὐσίας καὶ δαπάνης.

Αἱ δ' ἰδιωτικάι

α' Ἀγωνιστικάς,

β' Ἀναθηματικάς,

γ' Ἐπιταφίους.

(2) Rang. 56. 57.

(3) Αὐτ.

1. Δημόσιαι.

α'. Ψηφίσματα πολιτικά.

Εἰσὶ δὲ τῶν πολιτικῶν ψηφισμάτων τὰ μὲν νόμοι, τὰ συνθῆκαι, τὰ δὲ ἄλλαι πράξεις τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τὴν δημοσίαν τάξιν ἀφορῶσαι. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὀλίγα ἀκέραια σώζονται (1).

Τινῶν τῶν ψηφισμάτων προτάττονται ἀνάγλυφα, ὧν ἡ παράστασις ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐν τῷ ψηφίσματι ὀριζόμενα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ψηφίσματα περιέχουσι καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, διὰ τοῦτο εἰσὶ τὰ γλυπτικὰ ταῦτα ἔργα σπουδαῖα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, καθ' ὃ ἀναμφισβήτητα παρέχοντα μαρτύρια τῆς καταστάσεως αὐτῆς κατ' ἐποχὰς ὠρισμένας. Οὕτω τῆς συνθήκης μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Μεθωναίων (2) περὶ Ὀλ. 89, β' προτάττεται ἀνάγλυφον παριστῶν τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ὡς πρεσβύτην χλαμυδοφόρον ἐπὶ βράχου, τοῦ τῆς Ἀκροπόλεως, καθήμενον, καὶ ὀρέγοντα τὴν δεξιὰν πρὸς τὸν δῆμον τῶν Μεθωναίων, νεανίαν ἑλαφρῶς ἐσταλμένον. Πάρεστι δὲ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ὡς βεβαιωτὴρ τῶν ὀρκων, καὶ παρ' αὐτῇ κύων προσβλέπων τοὺς συντιθεμένους, ὡς ἔμβλημα τῆς περὶ τὰς συνθήκας πίστεως.

Τοῦ κειμένου δὲ τῶν ψηφισμάτων προηγεῖται ἐνίοτε, ἀλλὰ σπανίως ἔτι κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν, ἐπίκλησις τῶν Θεῶν, διὰ μειζόνων ἢ ἀραιοτέρων, συνήθως ἀρχικῶν, γραμμάτων γεγραμμένη, ὡς ἤδη καὶ ἐπὶ τῆς προλαβούσης ἐποχῆς ἀπαντᾶται τοιαύτη εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Πετιλίας,

(1) C. I. 73-75. 77-80. — Rang. 249-302.

(2) Rang. 250.

(Θεός. Τύχα) ἐν Σχ. 23. Τοιοῦτο ἐστὶ τὸ περὶ Σαμίων ψήφισμα(3), ἐξ Ὀλ. 92, 6', ἔχον προτεταγμένα τὰ γράμματα Θ Ε, ἅτινα πρέπει νὰ συμπληρωθῶσιν εἰς Θε(οί), Θε(οῖς) ἢ Θ(εοῖς) Ἐ(πικουρίοις), διότι φαίνεται ὅτι οἱ διάφοροι οὔτοι τύποι ἦσαν ἐπίσης εὐχρηστοί. Οὕτως ἐν τεμαχίῳ ψηφίσματος περὶ Βοιωτῶν πραγματευομένου(4), ἐν Σ ἐπιγεγραμμένον ἐν τῷ ὑπερκειμένῳ κυματίῳ φαίνεται ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ συμπληρωτέον εἰς (Θεοῖς) (Ἐπικουρίοις). Ἐν ἐπιγραφῇ δὲ χρόνων μεταγενεστέρων(5) γράφεται ὁλογράφως Θεοί.

Τινῶν δὲ ψηφισμάτων προτάττεται δι' ἀρχαιοτέρων ἢ μεγαλητέρων γραμμάτων, ἢ ὑπόθεσις· ὡς, ἐν τῇ προλαβούσῃ ἐποχῇ· « Ἀ ράτρα τοῖς Φαλείοις καὶ τοῖς Ἡρφαοίοις », καὶ ἤδη, εἰς τὴν μετὰ Μεθωναίων συνθήκην(6)· « Μεθωναίων ἐκ Πιερ(ίας) ».

Ἀρχονται δὲ τὰ ψηφίσματα οὕτως· « Ἐδοξε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δήμῳ, ἡ δεῖρα (φυλὴ) ἐπρυτάνευσεν, ὁ δεῖρα ἐγραμμάτευσεν, ὁ δεῖρα ἐπεστάτει, ὁ δεῖρα εἶπε ».

Ἄν δὲ τὸ δόγμα ἦν τῆς Βουλῆς μόνον, ἐκ τῶν ἐγκύρων ἐπὶ μόνῃς τῆς διαρκείας αὐτῆς, κατὰ Δημοσθένην(7), τότε ἐγράφετο οὐχὶ ἔδοξε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δήμῳ, ἀλλὰ μόνον ἔδοξε τῇ Βουλῇ.

Ὡς πρὸς τὴν πρυτανεύουσαν δὲ φυλὴν, παρατηρητέον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων διηρεῖτο εἰς δέκα φυλάς, καὶ ἐκάστη αὐτῶν ὅτι ἔπεμπε διὰ κλήρου ἀνὰ 50 ἑαυτῆς μέλη εἰς τὴν Βουλὴν, ταῦτα δ' ὅτι ἐπρυτά-

(3) Rang. 257.

(4) Rang. 301.

(5) C. I. 1691. 1694.

(6) Rang. 250.

(7) K. Ἀριστοκρ. 651. — Ἰδ. Ῥαγκ. Ἀπαντα T. IE, σ. 262.

εὐον ἢ προΐσταντο τῆς Βουλῆς ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ ἑνὶ κατον τοῦ ἔτους κατὰ τάξιν ἣν ὠρίζε κατ' ἔτος ὁ κληρὸς. Ὁ δὲ Γραμματεὺς ἦν ὁ μόνος ἄρχων δι' οὗ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐχρονολογεῖτο τὸ ψήφισμα. Φαίνεται δέ, κατὰ Πολυδεύκην (8), ὅτι ὑπῆρχον τρεῖς γραμματεῖς· ὁ ἑνὲν κληρούμενος ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ Πρυτανείαν, καὶ ὑπὸ τῶν πρυτάνεων τὰ γράμματα καὶ τὰ ψηφίσματα· ὁ δέ, χειροτονοῦμενος ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐκ τῶν Πρυτάνεων, ἐπὶ τῶν νόμων (ὡς ὅμως φαίνεται, οὗτος μόνον μετ' Εὐκλείδην)· καὶ ὁ τρίτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τοῦ δήμου, ὅπως ἀναγινώσκη τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δήμῳ. Οὗτος δ' ἦν ἐτήσιος, «κατὰ χρόνους ἡλάσσετο», κατὰ τινὰ γραμματικόν (9), καὶ οὗτος ἦν ὁ ἐν τοῖς ψηφίσμασι τούτοις μνημονευόμενος.

Ἐνίοτε δ' ὁ ἐτήσιος οὗτος γραμματεὺς ἐπιγράφεται καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ψηφίσματος διὰ μεγάλων γραμμάτων, ὡς εἰς τὴν συνθήκην τῶν Μεθωναίων (10), ἐν ἣ «Φαίριππος Φρυγνίχου ἐγραμμάτευσεν» τάττεται πρὸ διαφόρων ψηφισμάτων συνταχθέντων ἐπὶ διαφόρων πρυτανειῶν τῆς Ὀλ. 89, 6', καθ' ὃ ἔτος καὶ ὁ Θουκυδίδης (11) ἀναφέρει αὐτὸν ἐν ψηφίσματι ἐπὶ ἐτέρας πάλιν πρυτανείας ἐκδοθέντι, ὡς μόνον ἐπώνυμον· «Ἐδοξε τῷ δήμῳ· Ἀκαμαρτίς ἐπρυτάνευσεν· Φαίριππος ἐγραμμάτευσεν· Νικιάδης ἐπεσιτάτει· Λάχης εἶπε». Ὅτε λοιπὸν οἱ ἐτήσιοι οὗτοι γραμματεῖς φέρωνται ἐπὶ τῆς κεφαλίδος, τότε ἐντὸς τοῦ ψηφίσματος μνημονεύεται ὁ κατὰ πρυτανείαν κληρωτὸς ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὅστις ἐλαμβάνετο, πιθανῶς μὲν ἐκ τῶν

(8) H, 98.

(9) Bekk. Anecd. Σ· 180.

(10) Rang. 250.

(11) Δ, 118.

βουλευτῶν, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῆς πρυτανευούσης φυλῆς εἰς ἣν ἐγγραμμάτευεν. Οὕτως ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ (12), ὁ Γραμματεὺς τῆς πρώτης πρυτανείας, τῆς Αἰαντίδος πρυτανευούσης, ἦν Ἀλαιεύς, ἄρα ἐκ τῆς Κεκροπίδος ἢ ἐκ τῆς Αἰγυλίδος φυλῆς. Ἐν ἐτέρᾳ δ' ἐπιγραφῇ (13), ὁ πρῶτος Γραμματεὺς ἦν Τιθράσιος, ἐκ τῆς Αἰγυλίδος, ἐν ᾧ τὸ ὄνομα τῆς πρώτης πρυτανευσάσης φυλῆς λήγει εἰς . . ΤΙΔΟΣ.

Ἐνίοτε ὁμοίως μετὰ τοῦ ἐτησίου γραμματέως τίθεται ἐπὶ κεφαλίδος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπωνύμου ἀρχοντος, ὡς ἐν τῷ ψηφίσματι (14) δι' οὗ ὁρίζεται ἡ ἐκ νέου ἀναγραφὴ τοῦ Δρακοντίου νόμου περὶ Ἐφετῶν· «Διόγνητος Φρεάριος ἐγγραμμάτευε· Διοκλῆς ἦρχε» ἢ «Διοκλῆς Ἐρχειεὺς ἦρχε». Ἦν δ' ὁ Διοκλῆς ἀρχων ἐν Ὀλ. 92, δ'.

Ὁ δὲ μνημονευόμενος ὡς ἐπιστατῶν ἦν ὁ ἡμερήσιος προεδρεύων Πρύτανις, οὗ τὸ ὄνομα ἐμφαίνει τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐξεδόθη τὸ ψήφισμα.

Ὁ δὲ εἰπὼν ἦν ὁ προτείνας τὸ ψήφισμα εἰς τὴν Βουλὴν ἢ τὸν Δῆμον.

Πάντα δὲ ταῦτα τὰ ὀνόματα φέρονται κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπλῶς ἄνευ πατρωνυμικῶν, καί, ὅτε περιλαμβάνονται ἐντὸς τοῦ ψηφίσματος, καὶ ἄνευ δημοτικῶν.

Ἀπαντᾶται ὁμοίως ἐνίοτε ὁ τύπος οὗτος καὶ πῶς παρηλλαγμένος παρὰ συγγραφεῦσι, πιθανῶς ἐξ ἐλλείψεως ἀκρίβειας. Οὕτως ἐν Ἀνδοκίδῃ (15), ἐξ Ὀλ. 92, γ', φέρεται τὸ οὐδαμοῦ ἐν ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶμενον *συνέγραψεν ἀντὶ εἶπεν*. Ἐν δὲ τοῖς βίοις τῶν Ἰ' ῥητόρων, ἐξ Ὀλ. 92, γ' ἐπίσης·

(12) C. I. 147.

(13) Rang. 115.

(14) Rang. 259. — Kœhler ἐν Inser. Att. Ἀρ. 61.

(15) Π. Μυττ.

Ἔδοξε τῇ Βουλῇ· μιᾷ καὶ εἰκοστῇ τῆς Πρυτανείας· Δημόνικος Ἀλωπεκῆθεν ἐγγραμμάτευσεν· Φιλόστρατος Πελληγεὺς ἐπεστάτει· Ἄνδρων εἶπεν», ἐνθα, ἀντὶ τῆς Πρυτανεύουσης φυλῆς, ἐτέθη ἡ ἡμέρα τῆς Πρυτανείας.

Ἐπεταὶ δὲ μετὰ ταῦτα τὸ ψήφισμα, συνήθως εἰς ἀπαρέμφατον, ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ εἶπεν, ὡς (16)· «Διοπέιθης εἶπε· Διαχειροτονησάτω τὸν δῆμον κτλ.». Ἡ ἄρχεται ἐκ τοῦ ἐπειδή, ἔχοντος ἀπόδοσιν τὸ ἔδοξε ἢ δεδόχθαι (τῇ βουλῇ καὶ) τῷ δήμῳ (17), ἐνθα τὸ ἀπαρέμφατον, ἐκ τοῦ εἶπε ἐξαρτώμενον, ἐμφαίνει τὴν πρότασιν, ὃ δὲ παρακείμενος αὐτοῦ, ὅτι πρὶν ἢ τὸ μέτρον ἐφαρμοσθῇ, ἀπητεῖτο νὰ κυρωθῇ πρῶτον ὑπὸ τοῦ δήμου.

Ἄν δὲ τὸ ψήφισμα παρεδέχετο συνθήκην προταθεῖσαν ὑπ' ἄλλου λαοῦ, γράφεται πρῶτον ἡ συνθήκη, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ κύρωσις, ὡς, ἐν τινὶ Ἀττικῷ ψηφίσματι (18), οἱ στίχοι 1-3 περιέχουσι τὴν ὑπὸ τῶν Ῥηγίων προτεινομένην συνθήκην, οἱ δὲ λοιποὶ τὸ κυροῦν αὐτὴν ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν Θουκυδίδῃ λέγεται (19)· «Τύχῃ ἀγαθῇ τῇ Ἀθηναίων ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν καθ' ἃ ξυγχωροῦσιν Ἀθηναῖοι».

Πολλάκις δ' ἐπὶ τῶν συνθηκῶν ἐπιτάττεται καὶ ὁ ὄρκος ὃν πρέπει νὰ ὁμώσωσι τὰ συμβαλλόμενα μέρη, οἷον (20)· «Ὁ δὲ ὄρκος ἔστω Ἀθηναίοις καὶ ξυμμάχοις ὅδε· Ἐμμενῶ τοῖς ξυντιθεμένοις καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖς δεδικαίως καὶ πιστῶς καὶ ἀδόλως καὶ ἀβλαβῶς. Ἐστω δὲ

(16) Ranh. 250.

(17) Ἰδ. Rang. 259. 263. 264.

(18) C. I. 74.

(19) Δ, 118.

(20) Rang. 253. Ἰδ. καὶ C. I. 73^b.

Περδίκκα ὁ ὄρκος κατὰ ταῦτὰ πρὸς Ἀθηναίους. Ὅμοιαι δὲ διατάξεις ἀπαντῶνται καὶ ἐν Θουκυδίδῃ (21).

Ὑπεγράφοντο δ' αἱ συνθηκαὶ ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν πληρεξουσίων, καί, ὡς φαίνεται, ἔθος ἦν διπλωματικόν, ἵνα ὑπογράφωνται ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τῷ κατατιθεμένῳ παρ' ἐκατέρω τῶν ἐθνῶν πρῶτοι οἱ τοῦ ἄλλου ἔθνους· διότι ἐν ἀττικῷ ψήφισματι (22) πρῶτα (στ. 12-21) μνημονεύονται τὰ ὀνόματα τῶν πρέσβεων τοῦ Περδίκκου, καὶ ἐν τῷ ἐτέρῳ παρὰ Θουκυδίδῃ (23), πρῶτοι οἱ πληρεξούσιοι τῶν Λακεδαιμονίων.

Ἄν δ' εἰς ψήφισμα ὑποβληθὲν εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ δήμου, μετὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ προβούλευσιν, προὔτεινέτο ἐπὶ τῆς συζητήσεως καὶ ἐνεκρίνέτο πρόσθετός τις ὀρισμός, οὗτος εἰσάγεται διὰ τοῦ ἐπομένου τύπου· *Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ (ἔδοξε) τῇ Βουλῇ, ἢ καθάπερ ὁ δεῖνα (εἶπε.)* ἢ δ' ἀπόδοσις γίνεται διὰ τοῦ δέ, καὶ δι' ἀπαρεμράτου· ὡς ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ (24)· *Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ τῇ Βουλῇ· τῇ δὲ Παρθένῳ ἐξαιρεῖν τὴν δεκάτην.* Καὶ ἐν ἐτέρῳ ψήφισματι (25)· *Ὁ δεῖνα εἶπε· Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Πατροκλείδης· Ἀναγράψαι δ' Ἄφρυτον ξύμμαχον Ἀθηναίων.* Καὶ ἐν τῷ περὶ Βρέας, πόλεως Θρακικῆς, οὗ πανομοιότυπον τὸ σχ. 57, ἢ δ' ἐποχή, ἢ 84^η Ὀλυμπιάς περίπου (26), λέγεται· *Φαρτοκλῆς εἶπε· περὶ (μ)ὲν τῆς ἐς Βρέαν ἀποι(κ)ίας, καθάπερ Δαμοκλέ(ε)ίδης εἶπε· Φαρτοκλέ(α) δὲ προσαγαγεῖν τὴν Ἐ(ρ)εχθηίδα πρυτανεία(ν) πρὸς τὴν*

(21) E, 18. 23.

(22) Rang. 251.

(23) Δ, 119. E, 18. 23.

(24) Rang. 273.

(25) Rang. 274.

(26) Rang. II, 770^b καὶ 785^b. Inser. Att. Σ. 13.

Βουλῆν ἐν τῇ(ι) πρώτῃ ἔδρᾳ. Ἐς δὲ (Β)ρέαν ἐχ Θητῶν καὶ ζ(ε)νιτῶν ἵεναι τοὺς ἀπο(ί)κους. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ δὲ αὕτῃ περίεργος ἢ εἰς Χ τροπὴ τοῦ Κ τῆς ἐκ, ἐν στ. 9, ὅτι ἔπεται τὸ δασὺ Θ, οὗ παράδειγμα οὐδ' ἐν ταῖς συν- ἑτοις λέξεσι καὶ ὑπάρχει, ἃν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐν γένει ἀποφεύγει τὴν σύγκρουσιν τῶν ψιλῶν συμφῶνων μετὰ τῶν δασέων. Ἡ δὲ πρώτη ἔδρα ἐν στ. 8 δηλοῖ τὴν πρώτην συνεδρίαν.

Ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν ψηφίσμασιν ἢ ἀπόδοσις ἄρχεται ἀπὸ τῆς αἰτολογίας Ἐπειδὴ δέ, οἷον (27). Τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ τῇ Βουλῇ(ι). Ἐπειδὴ δὲ ἔσ(τι ἀνὴρ ἀγαθὸς περὶ τὸν δῆμον Εὐαγόρα)ς ὁ Σαλα(μ)ίνιος, καὶ πρόθυμος ὧν διατελεῖ ποιεῖν ὅτ(ι) δύναται ἀγαθόν, . . .

Τινὰ δὲ τῶν ψηφισμάτων ἐκανόνιζον τὸν χρόνον καὶ τρόπον τῆς τελέσεως τινῶν ἑορτῶν· ἀλλὰ τοιούτων ὀλίγιστα σώζονται τεμάχια (28), ὥστε οὐδὲν ἀκριβέστερον δύναται νὰ ῥηθῇ περὶ αὐτῶν.

Εἰς τὸ τέλος δὲ τῶν πλείστων ψηφισμάτων προστίθεται καὶ ὁ ὅρος περὶ ἐπιμελείας καὶ δαπάνης τῆς ἀναγραφῆς τοῦ ψηφίσματος, καὶ περὶ τοῦ χώρου τῆς αὐτῶν ἀναθέσεως, ἐκφραζόμενος περίπου ὡς ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιγραφῇ (29). Ἀναγράψαι δὲ τὸ ψήφισμα τὸν Γραμματέα τῆς Βουλῆς ἐν στήλῃ λιθίνῃ, καὶ καταθεῖναι ἐν . . . Τελεῖν δὲ τοὺς Ταμίας ΔΔΔ.

Ἐγίνοντο δὲ τρεῖς διάφοροι τῶν νόμων καὶ ψηφισμάτων ἀναγραφαί, κατὰ τὰ διάφορα στάδια τῆς ψηφίσεως αὐτῶν· καὶ πρῶτον μὲν ἢ πρότασις, πρὶν ἢ συζητηθῇ, ἀνεγράφετο

(27) Rang. 276. Inscr. Att. 64.

(28) C. I. 70. 71.

(29) Rang. 274.

πρὸς ἔγκαιρον γνῶσιν πάντων ὅσοι ἔμελλον νὰ ψηφίσωσι περὶ αὐτῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἢ τῷ Δήμῳ, ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῖς ἐπωνύμοις, ἥτοι εἰς στοὰν φέρουσιν τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι ἀνδριάντες τῶν ἐπωνύμων τῶν φυλῶν ἐκόσμουσαν αὐτήν. Ἐγράφετο δ' εἰς Λευκώματα (30), ἥτοι σανίδας (31), οὐχὶ κηρῷ κεχρισμένους, ὡς ἦσαν τὰ εἰς ἰδιωτικὴν χρῆσιν παρασκευαζόμενα πινάκια, δίπτυχα, τρίπτυχα, ἀλλὰ λευκασμένους. Οὕτω καὶ ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ (32) λέγεται· Σανίδες δύο ἐς αὖς τὸν λόγον ἀνεγράφομεν.

Ἀφ' οὗ δ' ἡ πρότασις ἐκυροῦτο, τὸ μὲν πρωτότυπον αὐτῆς διετηρεῖτο εἰς τὸ δημόσιον ἀρχεῖον, ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ Μητρώῳ (33), βεβαίως ἐπὶ χάρτου γεγραμμένον, ὡς ἐν τῷ προμνημονευθέντι ἀπολογισμῷ προστίθεται· Χάρται ἐωνήθησαν δύο ἐς αὖ τὰ ἀντίγραφα ἀνεγράψαμεν. Οὕτω καὶ εἰς χάρτας ἐγγάφοντο καὶ ὅσα ἀντίγραφα ἀλλαχοῦ ἐπέμποντο, ὡς ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ μεταγενεστέρᾳ (34). Ἀποστεῖλαι δὲ τοὺς ἀρχοντας. . . . τοῦ δὲ τοῦ ψηφίσματος τὸ ἀντίγραφον σφραγισμένους τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι· καὶ ἐν Ἀνδοκίδῃ (35)· « Ταῦτ' οὖν ἐψηφίσασθε ἐξαλειψαὶ πάντα τὰ ψηφίσματα, καὶ αὐτά, καὶ εἴ ποιν τι ἀντίγραφον ἦν ».

Ἀντίγραφα ὁμῶς πρὸς διηνεκῇ γνῶσιν τῶν πολιτῶν δι' οὓς ὁ νόμος ἢ τὸ ψήφισμα ἐγένετο ἐξετίθεντο εἰς δημοσίαν τινὰ θέσιν, ὡς ὁ αὐτὸς Ἀνδοκίδης (36)· « Τοὺς δὲ κυ-

(30) Δημοσθ. Σ. 707, 12.—Αἰσχ. Σ. 379. 442 R.—C. I. 2360.—Ἡσύχ. λ. Λευκώμασι. — Σουῖδ. — Μ. Ἐτ. λ. Λεύκωμα.

(31) Ἀνδ. π. Μυστ. 22.

(32) Rang. 57, A, 30.

(33) Δημοσθ. π. πρπρσθ. Σ. 381.

(34) C. I. 2557.

(35) Π. Μυστηρ. Αὐτ.

(36) Π. Μυστ. 22. 23.

ρουμένους τῶν νόμων ἀναγράφειν εἰς τὸν τοῖχον, ἵνα περ
 ρότερον ἀνεγράφησαν, σκοπεῖν τῷ βουλευμένῳ ». Καὶ
 ἄλιν· «Τοὺς δὲ κυρωθέντας ἀναγράψαι εἰς τὴν στοάν».
 Καὶ οὕτω τῶντι ἐπὶ τοίχων εὐρίσκονται πολλαχοῦ ἀναγε-
 γραμμένα ψηφίσματα, ὡς ἐν Μεγάροις εἰς τὸ Ὀλυμπιεῖον,
 εἰς τῶν Δελφῶν τὴν λέσχην, καὶ ἄλλαχοῦ.

Ἀλλὰ συνηθέστερον ἀνεγράφοντο οἱ νόμοι καὶ τὰ ψηφί-
 ματα, κατὰ μὲν τὴν προλαβοῦσαν ἐποχὴν, ὡς ἐβρέθη, ἐπὶ
 χαλκῶν ἐλασμάτων, ὡς οἱ Ἡρακλειωτικοὶ πίνακες, ἢ συν-
 θήκη τῶν Ἡλείων, κατὰ δὲ τὴν παροῦσαν ἐπὶ στηλῶν(37),
 καὶ μάλιστα λιθίνων, πλὴν ὅταν ῥητῶς ὀρίζηται, πρὸ πάν-
 των διὰ συνθήκας, ἢ χάραξιν ἐπὶ χαλκῶν στηλῶν, ὡς ἐν
 Θουκυδίδῃ(38)· «Καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπιάσι στήλην
 χαλκῇν». Πιθανῶς δ' ἦσαν χαλκαὶ καὶ αἱ ἐν τῷ ἐτέρῳ τούτῳ
 χωρίῳ(39) μνημονευόμεναι στήλαι· «Στήλας δὲ στήσαι
 Ὀλυμπιάσι, καὶ Πυθοῖ, καὶ Ἰσθμῷ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν
 πόλει, καὶ ἐν Λακεδαίμονι ἐν Ἀμυκλαίῳ ». Ὀμοίως μαρ-
 τυρεῖ καὶ ὁ Παυσανίας(40)· «Ἔστι δὲ πρὸ τοῦ Διὸς τού-
 του (τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ) στήλη χαλκῇ Λακεδαιμονίων καὶ
 Ἀθηναίων συνθήκας ἔχουσα ».

Αἱ πλεῖσται ὁμῶς τῶν στηλῶν ἐφ' ὧν κατὰ τοὺς χρό-
 νους τούτους ἀνεγράφοντο τὰ ψηφίσματα ἦσαν λίθιναι, ὡς
 ῥητῶς ὀρίζεται ἐν τῇ συνθήκῃ τῶν ἐκατονταετῶν σπον-
 δῶν(41)· «Τὰς δὲ συνθήκας τὰς περὶ τῶν σπονδῶν καὶ
 τῶν ὅρκων καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λι-
 θίνῃ ».

(37) Λυσ. κ. Νικομ. 858 R. — Δημ. κ. Νεαίρ. 1370, 25 κτλ.

(38) E, 47.

(39) E, 18.

(40) E, 23.

(41) Θουκ. E, 47.

Οὕτω συνήθως παραγγέλλεται ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ψηφίσματος ἢ ἀναγραφῇ, ὅτε μὲν ῥητῶς εἰς στήλην λιθίνην, ὅτε δὲ μόνον εἰς στήλην ἢ ἐν στήλῃ, ὅτε ὑπεννοεῖται τὸ λιθίνην, ἂν ἢ ἀναγραφῇ εἰς στήλην χαλκὴν ῥητῶς δὲν ὀρίζηται.

Ἦσαν δ' αἱ στήλαι αὗται παραλληλόγραμμοι, διαφόρου μεγέθους, καὶ ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐξαιρέτως μαρμαρίναι. Πολλάκις δ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς στήλης ἐπεγράφοντο πολλὰ ψηφίσματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ὡς τὰ τέσσαρα περὶ συνθηκῶν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Περδίκκα (42).

Συνεχῶς δέ, μάλιστα ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων ἐποχῶν, ῥητῶς παραγγέλλεται ἐν τῷ ψηφίσματι ἢ ἀνάθεσις τῆς στήλης ἐν ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ, ἵνα ὑπὸ πάντων εὐκόλως ὁρᾶται καὶ ἀναγινώσκηται. Οὕτως ἐν ταῖς σπονδαῖς μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ὀρίζεται ἡ θέσις τῆς στήλης « ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει » (43), καὶ ἐν τῇ συμμαχίᾳ μεταξὺ τῶν δύο πόλεων (44) λέγεται: « Στήλην δὲ ἑκατέρου στήσαι, τὴν μὲν ἐν Λακεδαίμονι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμυκλαίῳ, τὴν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει παρ' Ἀθηνᾶ » (τῇ Προμάχῳ)· καὶ ἀλλαχρῶς (45): « Τὰς δὲ συνθήκας... ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λιθίνῃ Ἀθηναίους μὲν ἐν πόλει, Ἀργεῖους δὲ ἐν ἀγορᾷ, ἐν τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ, Μαρτυρέας δὲ ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ ». Καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας δὲ λόγῳ (46) λέγεται ἡ περὶ Πλαταιέων στήλη ἀνακειμένη ἐν Ἀκροπόλει πρὸς τῇ Θεῷ.

(42) Rang. 250.

(43) Θουκ. Ε, 18.

(44) Αὐτ. Ε, 23.

(45) Αὐτ. 47.

(46) Δημ. Σ. 1381.

Ἐπιγραφή ὁμῶς Ἀττικὴ τὸν ὅρον τοῦτον περιέχουσα μία καὶ μόνη φαίνεται σωζομένη (47), καθ' ἣν τῆς ἀναγραφῆς ἐπεμελεῖτο ὁ Γραμματεὺς τῆς Βουλῆς. Ὡς δ' ἐκ τῶν διατηρουμένων γραμμάτων TELE (τε.λε[ῖν]) συμπεραίνεται, προσδιορίζεται ἐν αὐτῇ καὶ ἡ δαπάνη τῆς ἀναγραφῆς, ἥτις ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἦν συνήθως ἐκ δραχμῶν τριάκοντα (48), καὶ ἐχορηγεῖτο ὑπὸ τῶν ταμιῶν.

δ'. Ψηφίσματα τιμητικά.

Καὶ ψηφισμάτων δὲ ἅ τινα ὀρίζουσι τιμὰς ὑπὸ τῆς πόλεως ιδιώταις χορηγουμένης, προτάσσονται πολλάκις γλυπτὰὶ παραστάσεις, ὡς ἐν Ἀττικοῖς ψηφίσμασιν (49) ἢ τῆς Ἀθηνᾶς, ἢ ἡ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων στεφανοῦντος τὸν δῆμον ἢ τὸν ἄνδρα ὑπὲρ οὗ διαλαμβάνει τὸ ψήφισμα. Καὶ ἐνταῦθα δ' ἐνίοτε προηγεῖται ἡ ὑπόθεσις, ὡς· Σωτίμου Ἡρακλειώτου καὶ ἐκγόνων, προξένου καὶ εὐεργέτου Ἀθηναίων.

Κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς εἰσαγωγικοὺς τύπους οὐδόλως διαφέρουσι τῶν λοιπῶν πολιτικῶν ψηφισμάτων, μεθ' ὧν καὶ πολλάκις ταυτίζονται, ὅσάκις πρόκειται περὶ ἀμοιβῶν ἀποδιδομένων εἰς πολιτικὰς ὑπηρεσίας.

Περιλαμβάνει δὲ τὸ ψήφισμα συνήθως τοὺς ἐπομένους ὅρους, ἢ ἓνα ἐξ αὐτῶν· Ἐπαινέσαι τὸν δεῖνα, ἀρετῆς ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς εἰς τὸν δῆμον, (ἢ μετ' ἄλλης τινὸς αἰτιολογίας εἰσαγομένης συνήθως διὰ τοῦ ὅτι, ὡς ὅτι ἀνὴρ ἀγαθός ἐστι περὶ τὸν δῆμον, καὶ ἐν Ἀττικῷ τινι ψηφίσματι (50)· ὅτι πρόθυμοι εἰσὶ ποιεῖν ἀγαθὸν ὅ,τι δύναν-

(47) Rang. 274.

(48) C. I. 87. 92 κτλ.

(49) Rang. 260. 262.

(50) Rang. 273.

ται· καὶ ἐν ἐτέρῳ (51)· ἐπαινέσαι τὸν δεῖνα, ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα πρὸς τὸν δῆμον), καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ δραχμῶν . . . (ἢ, ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ φέρεται· Καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ. Ποιῆσαι δὲ τὸν στέφανον ἀπὸ . . . δραχμῶν), ἔνθα λέγεται ἡ ὁλκὴ τοῦ στεφάνου.

Πολλάκις δέ, προκειμένου περὶ πρέσβεων ἢ ἄλλων ἐπισήμων ξένων, προστίθεται καὶ ὁ ὅρος τῆς προσκλήσεως αὐτῶν εἰς δημοσίαν ἐστίαν, διὰ τῶν ἐπομένων λέξεων· « Καλέσαι δὲ τὸν δεῖνα ἐπὶ ξένια εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐς αὐριον ». Τοῦ φιλόφρονος τούτου ἔθους πρὸς τοὺς ξένους ποιεῖται μνείαν ὁ Δημοσθένης, λέγων (52)· « Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις αὐτοὶ . . . ὅτ' ἀπεκρίνασθε αὐτοῖς ἀναγινώσκοντες, καὶ ἐπὶ ξένια αὐτοὺς ἐκαλεῖτε ». Προσεκαλεῖτο δ' ὁ ξένος εἰς τὸ Πρυτανεῖον, διότι ἐκεῖ συνηστιῶντο πάντοτε οἱ ἐκάστοτε πρυτανεύοντες (53), καὶ ἡ πρόσκλησις ἐγένετο ἀπὸ τῆς προτεραίας διὰ τὴν ἐπαύριον (54). Ἀλλ' ὁ ὅρος οὗτος συνεχέστερον ἀπαντᾶται εἰς τὰ ψηφίσματα τῆς ἐπομένης ἐποχῆς.

γ'. Ἀναγραφὰι δημοσίας οὐσίας.

Ὡς γνωστόν, ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἑλληνικαῖς πολιτείαις ἐπεκράτει κυρίως τὸ σύστημα τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν ἀτομικῶν εἰσφορῶν, σπάνια δ' ἄλλως καὶ τὸ πλεῖστον ἔκτακτα ἦσαν τὰ δημόσια εἰσοδήματα, περιοριζόμενα, πλὴν τῶν φόρων οὓς ἡ πόλις ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας αὐτῆς εἰσέπρατ-

(51) Rang. 284.

(52) Π. Ἀλων. 6.

(53) Ἀθην. Δ, 14.

(54) Rang. 273, 4. 300.

τεν ἀπὸ τῶν συμμάχων, εἰς προσόδους μόνον τινὰς δημοσίων κτημάτων, εἰς τὸ προῖόν δικαστικῶν προστίμων, εἰς τέλη ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ πωλουμένων ὠνίων, εἰς μικροὺς τινὰς προσωπικοὺς ἐπὶ τῶν ξένων φόρους.

Τῶν εἰσπράξεων δὲ τούτων φαίνεται ὅτι συνήθως δὲν ἐγίνετο δημοσία ἀναγραφή, διότι ἐν τοῖς Βίαις τῶν Ι' ῥητόρων (55) λέγεται ὡς ἑκτακτόν τι ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἀνέγραψεν εἰς στήλας τὰς τε εἰσπράξεις καὶ τὰς δαπάνας τῆς δωδεκαετοῦς αὐτοῦ διαχειρήσεως. Ἐπιγραφαὶ δέ τινες μνημονεύουσιν τῶν Ἐπιστατῶν (56) ἐκρίθησαν ἀφορῶσαι τοὺς προϊσταμένους δημοσίων ἔργων, καὶ οὐχὶ τοὺς τὴν κλεῖδα τοῦ ταμείου ἔχοντας Ἐπιστάτας τῆς Βουλῆς.

Τῆς ἱερᾶς ὅμως περιουσίας ἀνεγράφοντο ἐπὶ λίθου ἀκριβέστατοι ἀπολογισμοί, καὶ ἰδίως πάμπολλα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἄρτια τεμάχια τοιούτων σώζονται, τὴν περιουσίαν ἀφορῶντα τῶν περιφημοτέρων ναῶν τῶν Ἀθηνῶν.

Εἰσὶ δ' αἱ πλείσται τῶν τῆς κατηγορίας ταύτης ἐπιγραφῶν ἀναγραφαὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων τοῦ Παρθενῶνος, περιλαμβανόντων τὰ πολύτιμα ἀναθήματα, τὰ χρησιμεύοντα εἰς κόσμησιν τοῦ ναοῦ, καὶ τὰς ποσότητας αἵτινες ἦσαν κατατεθειμέναι εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ ἐν τῷ Ὀπισθοδόμῳ.

Πρὸς διατήρησιν δὲ τῶν ἱερῶν τούτων χρημάτων διωρίζοντο ταμίαι, οἷους ἀναφέρει ἤδη καὶ ὁ Ἡρόδοτος (57), ὡς ταμίας τοῦ ἱεροῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ πρόκειται περὶ χρόνων προγενεστέρων τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης, τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο ἦτον οὐχὶ ὁ Παρθενών, μὴ ὑπάρχων ἔτι τότε, ἀλλ' ὁ ναὸς

(55) Πλούτ. Β. Ι' Ῥητ.

(56) Inser. Att. 289-334. — Rang. 114. 128.

(57) Η, 51.

τῆς Πολιάδος. Ἐκ τῆς τότε διαχειρήσεως ἐκείνων οὐδεμία σώζεται, καὶ πιθανῶς οὐδεμία ἐγένετο ἀναγραφή.

Ὅτε δ' ὠκοδομήθη ὁ Παρθενών, ἐν Ὁλ. 75, δ (58), φαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ οἱ αὐτοὶ ὠρίσθησαν ταμίαι, δέκα τὸν ἀριθμὸν μεθ' ἐνὸς γραμματέως (59), καλούμενοι *Ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας*, ἢ τῆς Θεοῦ, ἢ μόνον *Ταμίαι τῆς Θεοῦ*, κληρούμενοι, κατὰ Πολυδεύκην (60), ἐκ τῶν Πεντακοσιομεδίμων.

Ὡς δ' ἐκ τινος ἐπιγραφῆς ἐξάγεται (61), ἣν ὁ μὲν Βοίχιος ἀποδίδοσιν εἰς Ὁλ. 90, β', ὁ δὲ Κιρχόφ, ἴσως ὀρθότερον, εἰς Ὁλ. 86, β', ἀπετέθησαν εἰς τὸν Ὀπισθοδόμον, διὰ ψηφίσματος τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου, τὰ ταμεῖα καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Ἀθήναις ναῶν τῶν ἄλλων Θεῶν, ὧν τὴν ἐπιτήρησιν εἶχον πρὶν οἱ ἐκάστου ναοῦ ἱερεῖς καὶ ἱεροποιοί. Τότε δὲ διωρίσθησαν καὶ τῶν χρημάτων τούτων ἄλλοι δέκα ταμίαι ἐτήσιοι, *ταμίαι τῶν ἄλλων Θεῶν* καλούμενοι, καὶ ἔχοντες τὰ κλεῖς τοῦ Ὀπισθοδόμου μετὰ τῶν τῆς Θεοῦ.

Μεταγενεστέρως δέ, ἐν Ὁλ. 95, γ' (62), συνεχωνεύθησαν αἱ δύο ἐπιτροπαὶ εἰς μίαν, τοὺς ταμίαις τῆς Ἀθηναίας καὶ τῶν ἄλλων Θεῶν, καὶ ἀπὸ Ὁλ. 106, δ (63) δὲν μνημονεύονται πλέον παντάπασιν οἱ τῶν ἄλλων Θεῶν ταμίαι.

Διηροῦντο δ' αἱ ἀναγραφαὶ τῶν ἀναθημάτων τοῦ ναοῦ εἰς τρεῖς κατηγορίας, κατὰ τὰς θέσεις τοῦ ναοῦ ἃς ταῦτα ἐκόσμου, τὸν πρόναον, τὸ ἐκατόμπεδον, ἥτοι τὸ μεσαί-

(58) Φιλόχ. Ἀποσπ. Σ. 54.

(59) Ἀρποκρ. Λ. Ταμίαι. — Rang. 99.

(60) H, 97.

(61) Rang. 118.

(62) C. I. 150.

(63) Ἀρχ. Ἐφ. 114.

τατον, πιθανῶς ὑπαιθρον μέρος τοῦ ναοῦ, καὶ τὸν κυρίως *Παρθενῶνα*, ἦτοι τὸ ἄδυτον τὸ περὶ τὸ ἄγαλμα.

Ἀνεγράφετο δ' ἡ λογοδοσία τῶν ἱερῶν τούτων χρημάτων κατὰ τετραετίαν, εἰς τὰ μεγάλα Παναθήναια, δηλαδή κατὰ τὸν Ἑκατομβαιῶνα τοῦ τρίτου ἔτους ἐκάστης Ὀλυμπιάδος. Ἐπειδὴ δ' αἱ διδοῦσαι τὸν λόγον ἀρχαὶ ἦσαν ἐτήσαι, διὰ τοῦτο ἐκάστη ἀναγραφὴ ἐκάστου τμήματος τοῦ ναοῦ, περιλαμβάνουσα ἀνὰ μίαν τετραετηρίδα (ἢ πενταετηρίδα, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι), καὶ εἰς μίαν ἢ πλείονας ἀλλεπαλλήλους στήλας κεχαραγμένη, διηρεῖτο εἰς τέσσαρας διακεκριμένας ἐτησίαις ἀναγραφάς, περιεχούσας τὰ παρὰ τῶν ταμιῶν ἐνὸς ἔτους εἰς τοὺς τοῦ ἐπομένου παραδιδόμενα ἱερὰ χρήματα κατ' ἀριθμὸν καὶ σταθμόν, ὡς καὶ ὁ Διόδωρος λέγει (64): « Καὶ τὸν τε ἀριθμὸν καὶ σταθμὸν τῶν ἀναθημάτων ἕτοιμος εἶναι παραδιδόναι τοῖς βουλομένοις ἐξετάζειν ».

Ἀρχεται δ' ἐφ' ἐκάστης στήλης ἡ πρώτη τῶν τεσσάρων ἀναγραφῶν οὕτω:

Τάδε παρέδοσαν αἱ τέτταρες ἀρχαὶ αἱ ἐδίδοσαν τὸν λόγον ἐκ Παναθηναίων ἐς Παναθήναια τοῖς ταμίαις οἷς ὁ α (Γραμματεὺς τοῦ πρώτου ἔτους τῆς πενταετηρίδος, ἢ τοῦ τρίτου τῆς Ὀλυμπιάδος) ἐγραμμάτευεν· οἱ δὲ ταμίαι οἷς ὁ α ἐγραμμάτενε παρέδοσαν τοῖς ταμίαις οἷς ὁ β (Γραμματεὺς τοῦ β' ἔτους τῆς πενταετηρίδος, ἢ τοῦ δ' τῆς Ὀλυμπιάδος) ἐγραμμάτευεν ἐν τῷ προσηΐῳ (ἢ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἑκατομπέδῳ, ἢ ἐν τῷ Παρθενῶνι) (65).

(64) ΣΤ, 27.

(65) Rang. 93.

Παράδειγμα 65.

Τάδε παρέδοσαν αἱ τέτταρες ἀρχαὶ αἱ ἐδίδοσαν τὸν λόγον ἐκ Παραθηναίων ἐς Παραθήραια τοῖς ταμίαισιν οἷς Θεόλλος Χρωμάδου Φλυεὺς ἐγραμμάτευεν (ὁ τῆς Ὀλ. 87, γ', πρώτου δ' ἔτους τῆς πενταετηρίδος). Οἱ δὲ ταμίαι οἷς Θεόλλος Χρωμάδου Φλυεὺς ἐγραμμάτενε παρέδοσαν τοῖς ταμίαις οἷς Μηλεσίας Πολυκλέους Ὀαιεὺς ἐγραμμάτευεν (ὁ τῆς Ὀλ. 87, δ', δευτέρου ἔτους τῆς πενταετηρίδος) ἐν τῷ προσηΐῳ.

Αἱ δὲ τρεῖς ἄλλαι ἀναγραφαὶ ἐκάστης πενταετηρίδος ἔχουσιν οὕτω·

Τάδε οἱ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας Β καὶ ξυνάρχοντες οἷς ὁ β ἐγραμμάτενε, παρέδοσαν τοῖς ταμίαις Γ καὶ ξυνάρχουσι, οἷς ὁ γ ἐγραμμάτενε, παραδεξάμενοι παρὰ τῶν προτέρων ταμιῶν Α' καὶ συναρχόντων, οἷς ὁ α ἐγραμμάτενε, ἐν τῷ . . .

Παράδειγμα (65).

Τάδε οἱ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίας Ἀρχέστρατος Ὀῆθεν καὶ ξυνάρχοντες (τῆς Ὀλ. 87, δ' καὶ δευτέρου ἔτους τῆς πενταετηρίδος), οἷς Μηλεσίας Πολυκλέους Ὀαιεὺς ἐγραμμάτενε, παρέδοσαν τοῖς ταμίαισιν οἷς Μεγακλῆς Μεγακλέους Ἀλωπεκειεὺς ἐγραμμάτενε (τῆς Ὀλ. 88, α', καὶ τρίτου ἔτους τῆς πενταετηρίδος), παραδεξάμενοι παρὰ τῶν προτέρων ταμιῶν, οἷς Θεόλλος Χρωμάδου Φλυεὺς ἐγραμμάτενε (τῆς Ὀλ. 87, γ', πρώτου ἔτους τῆς πενταετηρίδος), ἐν τῷ προσηΐῳ.

Ἀρχεται λοιπὸν ἡ πρώτη παράδοσις ἐκάστης πενταετηρίδος ἀπὸ τῆς τῶν ταμιῶν τοῦ πρώτου ἔτους αὐτῆς

εις τοὺς τοῦ δευτέρου. Οὐχ ἦττον δὲ προτάττεται ἡ μνεία τῶν τεσσάρων ἀρχῶν, ἥτοι τῶν ταμειυτικῶν ἐπιτροπῶν, ἥς προλαβούσης πενταετηρίδος, ὡς τῆς εἰς τοὺς παραδίδοντας ταμίας προπαραδούσης ἀρχῆς. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἔτει μνημονεύονται μόνοι οἱ ταμίαι ὀνομαστί, ἐν τοῖς λοιποῖς, καὶ ὁ πρῶτος παραδίδων καὶ ὁ πρῶτος παραλαμβάνων ταμίας μετὰ τῶν συναρχόντων αὐτῶν.

Μετὰ δὲ τὸν εἰσαγωγικὸν τύπον ἔπεται ἡ ἀπαρίθμησις τῶν ἀναθημάτων κατ' ὄνομα, εἶδος, ἀριθμὸν καὶ σταθμόν, σημειουμένων τούτων δι' ἀριθμῶν δεκαδικῶν· οἷον· Φιάλαι ἀργυραῖ ΓΠ, σταθμὸν τούτων ΠΗΗ· ἢ καὶ μόνον κατ' ἀριθμόν, ὅτε τ' ἀναθήματα δὲν ἦσαν ἐξ ὕλης πολυτίμου, ὡς πολλὰ τῶν ἐν τῷ Παρθενῶνι.

Ὅσα δ' ἀναθήματα προσετίθεντο ἐντὸς τοῦ ἔτους τῆς λογοδοσίας, σημειοῦνται εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ἀναγραφῆς, μετὰ τοῦ εἰσαγωγικοῦ τούτου τύπου· *Ἐπέτεια ἐπεγένετο, ἢ Ἐπέτεια ἐπεγένοντο ἐπὶ τῶν ταμιῶν οἷς ὁ δεῖνα (ὁ παραδίδων) ἐγραμμάτευε.*

Ἐπὶ δὲ Ὀλ. 93, β', ὅτε ἐπῆλθον αἱ μεγάλαι χρηματικαὶ δυσχέρειαι τῆς πόλεως, ἀπαντᾶται ἐπιγραφὴ (66) καθ' ἣν ἀναθήματα τοῦ προνάου, καὶ ἴσως πάντα πλὴν ἐνός, ἀφαιρεθέντα ἀπ' αὐτοῦ, παρεδόθησαν τοῖς Ἑλληνοταμίαις, ἵνα χρησιμεύσωσιν εἰς τὰς δημοσίας ἀνάγκας, δι' ὃ καὶ ἀντὶ τῆς περιληπτικῆς λέξεως τῶν συναρχόντων, μνημονεύονται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ὀνομαστί καὶ οἱ δέκα ταμίαι, οἱ συμμερισθέντες τὴν εὐθύνην τῆς παραδόσεως.

Τοιαῦται ἀναγραφαὶ τῶν πρὸ Εὐκλείδου ἀναθημάτων τοῦ ναοῦ, σωζόμεναι 59 (67), καὶ συμπληρούμεναι συναλλή-

(66) Rang. 93. — Inser. Att. 140.

(67) Inser. Att. 117-175. C. I. 136-142. — R. 91-111.

λως, ἀποτελοῦσι ὅ στήλας ἀναθημάτων τοῦ προνάου, 4 τοῦ Ἑκατομπέδου, καὶ ὅ τοῦ Παρθενῶνος, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἡκρωτηριασμένας. Χωροῦσι δ' ἀπὸ Ὀλ. 86, γ', τῆς πρώτης δηλ. πενταετηρίδος ἀπὸ τῆς καθιερώσεως τοῦ ναοῦ, μέχρις Ὀλ. 93, β', διότι ἀπὸ τῆς ἥττης τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς (Ὀλ. 93, δ'), καὶ τῶν μεγάλων τῆς πόλεως συμφορῶν, τῶν κυριωτέρων ἀναθημάτων δοθέντων διὰ τὴν ἄμυναν τῆς πατρίδος, ἄλλαι ἀναγραφαὶ δὲν ἐγένοντο πλέον ἔκτοτε.

Ἐξάγεται δ' ἐκ τῶν ἀναγραφῶν τούτων ὡς γενικὸν κεφάλαιον τοῦ σταθμοῦ πάντων τῶν ἐν τῷ ναῷ ἀνατεθειμένων χρυσῶν κειμηλίων ἢ ποσότης Δρ. 6,200, τῶν δὲ ἀργυρῶν, ἢ τῶν Δρ. 40,800, ὧν ὁμοῦ ἡ ἀξία ἦν περίπου Ταλάντων ἀργυρῶν 27. Καὶ ὁμοῦ ὁ Θουκυδίδης λέγει (68): « Χωρὶς δέ, χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀργύρου ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις καὶ δημοσίοις καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περί τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας, καὶ σκεῦλα Μηδικά, καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος ἦν ἢ πεντακοσίων ταλάντων ». Κατ' αὐτὸν δὲ καὶ ὁ Διόδωρος (69): « Χωρὶς δὲ τούτων ἢ τε πομπεία σκευὴ καὶ τὰ μηδικὰ σκεῦλα πεντακοσίων ἀξία ταλάντων ἀπεφῆρατο ». Ἀλλ' ἐν τῇ ἐκτιμήσει ταύτῃ, ἥτις ἴσως ἦν καὶ πῶς ὑπερβολικὴ, περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἐν τῷ Πομπείῳ ἱερὰ σκεύη, καὶ τὰ Μηδικὰ λάφυρα, πιθανῶς ἀλλαχοῦ που καὶ οὐχὶ ἐν τῷ Παρθενῶνι κατατεθειμένα, καὶ τὰ πάντων τῶν ἄλλων ναῶν ἀφιερώματα.

Καὶ τῶν λογοδοσιῶν δὲ τῶν ταμιῶν τῶν ἄλλων Θεῶν καὶ τῶν τοῦ Ναοῦ τῆς Δήλου ἀνευρέθησάν τινα τεμάχια,

(68) B, 13.

(69) B, 12.

1 τὸν ἀριθμὸν (70), λίαν ἡκρωτηριασμένα, περίεργα ὁμῶς ἄς σώζουσιν ἐπωνυμίας τῶν ἐν Ἀθήναις λατρευομένων ἀφόρων θεοτήτων. Φαίνεται δ' ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν αὐτοῖς ἀνατεθειμένων ἦσαν χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἔνσημος ἢ ἄσηρος, καὶ ἔκειντο ἐπομένως ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ, ἔνθα ἐφυλάττοντο καὶ αἱ ποσότητες ὅσαι ἦσαν ἀφιερωμέναι τῇ Ἀθηνᾷ.

Προήρχοντο δ' αὗται κυρίως, πλὴν τῶν ἀτομικῶν ἀφιερωμάτων, ἐκ μερίσματος τῶν φόρων οὓς αἱ συμμαχίδες πόλεις ἀπέφερον ταῖς Ἀθήναις ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς δεκάτης τῶν δημοπρατῶν καὶ ἀμφοτέρων τῶν πηγῶν τούτων τοῦ ἱεροῦ ταμείου σώζονται ἀναγραφαί.

Καὶ τῶν μερισμάτων τῶν φόρων ἀνευρέθησαν 147 τεμάχια (71), ὧν παραδείγματα τὰ ὑπὸ Σχ. 56 καὶ Σχ. 58 τεμάχια. Συναπῆρτιζον δὲ δύο πρίσματα τετραγωνικά, γεγραμμένα ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν, καὶ τινας ἄλλους λίθους, καὶ περιελάμβανον, ὡς ἐν ἐνὶ μεταγενεστέρως τῶν ἄλλων ἀνευρεθέντι τεμαχίῳ, τῷ ὑπὸ σχ. 58 (72), ῥητῶς λέγεται (μνᾶν ἀπὸ τοῦ ταλάντου), τὸ ἐξαιρούμενον διὰ τὸ ταμεῖον τῆς Ἀθηνᾶς ἐξηκοστὸν μέρος τῶν φόρων, καὶ ἤρχιζον αἱ ἀναγραφαὶ ἀπὸ Ὁλ. 81, γ', ὡς ἐξήχθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ τεμαχίου, ὄντος τῆς Ὁλ. 89, δ', χωροῦσαι μέχρι τοῦ ἔτους τούτου, ὅπερ ἦν τὸ τῶν πεντηκονταετῶν σπονδῶν, εἰ μὴ καὶ περαιτέρω, βεβαίως ὁμῶς οὐχὶ ὑπὲρ Ὁλ. 92, β', ὅτε συνέβη τὸ Σικελικὸν πάθημα, καὶ ἔπαυσαν αἱ πόλεις εἰσφέρειν φόρους.

Καὶ τοι δὲ λίαν ἡκρωτηριασμένοι, ἀλλὰ συνεδυάσθησαν

(70) Inser. Att. 194-225. 283.

(71) Inser. Att. 126-272. — R. 231-348.

(72) Insc. Att. 260.

ικανῶς ὥστε ν' ἀποδειχθῇ ὅτι περιλαμβάνουσιν αἱ ἀναγραφαὶ αὗται καταλόγους τῶν φορολογουμένων πόλεων, διηρημένους εἰς ἀρχάς, ἥτοι εἰς ἐποχὰς ἐφ' ὧν διήρκει ἡ ἐξουσία ἀρχόντων τινῶν τεταγμένων ἐπὶ τῶν φόρων. Ἦσαν δ' ἀναμφισβητήτως αἱ ἀρχαὶ αὗται, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἐν Ἀθήναις, ἐτήσiai, καὶ συνέκειντο, ὡς ἐξ αὐτῶν τούτων ἐξάγεται (73), ἐκ τριάκοντα ἀνδρῶν, οἵτινες ἦσαν ἴσως οἱ δέκα εὐθύναι μετὰ τῶν εἴκοσι παρέδρων αὐτῶν (74), τῶν δέκα λογιστῶν καὶ τῶν δέκα ἀποδεκτῶν πιθανῶς (75). Πρέπει ὁμῶς τότε νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ λογιστικὴ αὕτη ἀρχὴ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συνέστη τὸ πρῶτον, ἢ καὶ ἔλαβε τὸν τοιοῦτον αὐτῆς ὀργανισμόν, διότι ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταύταις αἱ ἀρχαὶ ὀρίζονται διὰ τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων πρώτη, δευτέρα (μέχρι τῆς τριακοστῆς τετάρτης), ὥστε ἐκάστης ἐτησίᾳς ἀναγραφῆς προτάττονται αἱ λέξεις· Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κτλ. (τρίτης τετάρτης), ἢ ὁ δεῖνα ἐγγραμμάτευε, καὶ ἐνίοτε ἐγγραμμάτευε τοῖς τράκοντα. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶχε καὶ δεύτερον γραμματέα, διότι εἰς τινὰς τῶν ἀναγραφῶν προστίθεται· ὁ δεῖνα συνεγγραμμάτευε (76)· ἐνίοτε δὲ μνημονεύεται καὶ ὁ σύγχρονος Ἑλληνοταμίας (77), διότι οἱ Ἑλληνοταμίαι ἦσαν οἱ εἰσπράττοντες τοὺς φόρους, καὶ ἐπομένως χορηγοῦντες τὴν ἐξηκοστὴν κατὰ τὸν καταμερισμὸν τῆς λογιστικῆς ἀρχῆς.

Μετὰ δὲ τὸν εἰσαγωγικὸν τύπον ἐκάστου ἔτους εἶπετο ἡ ἀπαρίθμησις τῶν πόλεων ὅσαι ἔφερον φόρον ἐπ' αὐτοῦ, καί, εἰς μὲν τὸν κατάλογον τῆς πρώτης ἀρχῆς μετὰ τὰ ὀνόματα,

(73) Rang. 131. 145. 145'.

(74) Φώτ. Σουίδ. Ἀρπ.

(75) Πολυδ. Η, 97. — Ἀριστοτ. Πολιτ. Δ, 5, 10. — R. Σ. 281.

(76) Rang. 162. 165.

(77) Rang. 165. 137'. 179'. 181. 202.

ἰς δὲ τοὺς λοιποὺς πάντας, πρὸ αὐτῶν, σημειοῦται διὰ
 δεκάδικῶν ἀριθμῶν ἡ χρηματικὴ ποσότης ἡ ἐκ τοῦ φόρου
 κάστης ἐξαιρεθεῖσα διὰ τὸ ἱερὸν ταμεῖον. Προσέτι δὲ τὰ
 νόματα τῶν πόλεων, κατ' ἀρχὰς συνεχῶς καὶ ἀτάκτως
 ἀναγραφόμενα, ἀπὸ τῆς δωδεκάτης, ὡς φαίνεται, ἀρχῆς(78)
 διακρίνονται ἐν ἐκάστη ἀρχῇ εἰς πέντε γεωγραφικὰς κατη-
 γορίας, διαστελλομένας διὰ τῶν ἐπιγραφῶν· Ἑλλησπόν-
 τιος φόρος, Νησιωτικὸς φόρος, Θράκιος (ἐπὶ Θράκη ἢ
 ἀπὸ Θράκης) φόρος, Ἰωνικὸς φόρος, Καρικὸς φόρος, ἢ
 καὶ ἐν γενικῇ, ἦτοι Ἑλλησποντίου φόρου κτλ.

Εἰς τινὰς δὲ τῶν ἀρχῶν ἀπαντῶνται καὶ αἱ ἐπόμεναι κα-
 τηγορίαι· Πόλεις αὗται ταξάμεναι (79), ἢ φόρον φέρειν
 ταξάμεναι (80), δι' ὧν ἐννοοῦνται αἱ πόλεις ὅσαις οὐχὶ οἱ
 Ἀθηναῖοι ἀργυρολόγοι, ἀλλ' αὐταὶ ἑαυταῖς ἐπέβαλον τοὺς
 φόρους. Ἀπαντᾷται δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφή· πόλεις αἷς οἱ ἰδιῶ-
 ται ἐνέγραψαν φόρους φέρειν (79), ἐννοοῦσα βεβαίως ἐκεί-
 νας, ὑπὲρ ὧν οὐχὶ αἱ ἀρχαί, ἀλλ' ἰδιῶται ἀνέλαβον φιλοτί-
 μως ν' ἀποτίωσι τοὺς φόρους.

Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς δὲ ταύτας αἱ αὐταὶ πόλεις πολλάκις
 δὲν φαίνονται φέρουσαι τὸν αὐτὸν φόρον, οὐδὲ πάντοτε ἀνα-
 γράφονται εἰς πάσας τὰς ἀρχὰς αἱ αὐταί, ἐξ οὗ εἰκάζεται
 ὅτι οὐδ' ἡ ποσότης τοῦ φόρου ἦν σταθερῶς ἡ αὐτή, καὶ
 ἀταξία ἐπεκράτει περὶ τὴν εἰσπραξιν. Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ ἐν
 τοῖς πίναξι τούτοις ἀπαριθμούμεναι πόλεις τὸν ἀριθμὸν
 237, καὶ ἐν μέσῳ ὅρῳ τὸ γενικὸν κεφάλαιον τῶν ἀναγε-
 γραμμένων ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ταμείου ἐτησίων μερισμάτων
 τῶν φόρων, ἐκ Ταλάντων 5 $\frac{1}{2}$, ὅπερ ὅμως ἐπὶ 60 πολ-

(78) Rang. 162.

(79) Rang. 181.

(80) Rang. 188.

λαπλασιαζόμενον, δίδει μόνον 330 Τάλαντα ὡς ἐτήσιον φόρον τῶν συμμαχίδων πόλεων, ἐν ᾧ ὁ Θουκυδίδης λέγει (81): « Προσόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει ».

Ἄλλα δ' εἰσοδήματα ἀναγραφόμενα εἰσὶ τὰ ἐκ τῶν δημοπρατῶν, ἥτοι τῶν κατὰ δικαστικὴν ἀπόφασιν δημοσιευομένων καὶ πωλουμένων κτημάτων. Ἐγράφοντο δέ, ἐπιμελείᾳ τῶν πωλητῶν, καὶ ταῦτα ἐπὶ στηλῶν, εἴτε διότι μέρος, ἢ καί, δι' ἐγκλήματα ἀσεβείας, τὸ ὅλον τῶν ἐξ αὐτῶν εἰσπράξεων ἀνῆκε τοῖς Θεοῖς, ἢ πρὸς ἀνωτέραν ἀσφάλειαν καὶ ἐγγύησιν, διότι κατὰ τὴν ἐκποίησιν αὐτῶν ἐδύνατο νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ κατάχρησις, ὡς παράδειγμα τούτου ὑπάρχει ἐν Λυσίᾳ κατὰ Πολιούχου (82). Κατὰ Πολυδεύκην (83), ἀνέκειτο ἐν Ἐλευσῖνι στήλη ἐφ' ἧς ἦσαν ἀναγεγραμμένα δημοπράτα, κατασχεθέντα ἐπὶ ἀμαρτησάντων πρὸς τὴν Δήμητραν καὶ κόρην, καὶ συνιστάμενα εἰς σκεύη οἰκιακά. Ὁ δ' Ἀθήναιος, περὶ ἀργυροῦ κέρατος ὁμιλῶν, λέγει (84): « Ἔστι οὖν τοῦτο εὖρεϊν ἐν τοῖς δημοπρατοῖς ἀναγεγραμμένον οὕτως, ἐκ στήλης ἀνακειμένης ἐν Ἀκροπόλει, ἣ τὰ ἀναθήματα περιέχει », ἐνθα ὅμως συγχέει τὰ ἀναθήματα μετὰ τῶν δημοπρατῶν. Τοιαύτης φύσεως ἀναγραφὴ φαίνεται οὕσα ἢ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βοικχίου (85) περιέχουσα κατάλογον σκευῶν κατ' ἀριθμὸν· πολὺ δὲ σπουδαιότερα ἄλλη (86), ἣτις, ἴσως καὶ μετὰ τινων ἄλλων τε-

(81) B, 13.

(82) Σ. 610.

(83) Θ, 97.

(84) ΙΑ, 476.

(85) C. I. 161.

(86) Rang. 348.

ρχιῶν μετὰ ταῦτα εὐρεθέντων (87), καὶ πιθανῶς εἰς αὐ-
τὴν ἀνηκόντων, περιέχει ἀπαρίθμησιν τῶν γαιῶν καὶ τῶν
ἄλλων κτημάτων τῶν δημευθέντων ἐπὶ ἐπισήμων Ἀθη-
ναίων, εἴτε τῶν Ἑρμοκοπιδῶν, ἥ, ὡς εἰκάζει ὁ Κιρχόφ,
τῶν καταδικασθέντων μετὰ τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμα-
χίαν. Διηρεῖτο δέ, ὡς φαίνεται, ἡ ἀναγραφὴ κατὰ τὰς ἐπο-
χὰς ἐφ' ὧν ἡ πρᾶξις ἐγένετο, διὰ τούτων τῶν τύπων· Τάδε
ἐπράθη ἐπὶ τῆς δεῦρος φυλῆς (πρώτης, δευτέρας) πρυ-
τανευούσης. Μετὰ δὲ τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα, τὸ ὄνομα τοῦ
ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ ιδιοκτήτου, τὸν προσδιορισμὸν τοῦ δη-
μιοπράτου, τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καί, ὡς φαίνεται, τὸ ἐπώ-
νιον, (τὸ μέρος τῆς τιμῆς τὸ ὠρισμένον διὰ τὸ ἱερὸν τα-
μεῖον), ἔπεται τὸ κεφάλαιον τῆς τιμῆς κατὰ Πρυτανείαν.

Ἄλλ' ὡς αἱ εἰσπράξεις, οὕτω ἀνεγράφοντο καὶ αἱ δα-
πάναι.

Καὶ τῶν μὲν τοῦ δημοσίου ταμείου ὑφίστανταί τινες τοι-
αῦται ἀναγραφαὶ κατὰ πενταετηρίδα ἀναγεγραμμέναι (88),
καὶ εἰς τέσσαρα ἔτη, δηλούμενα διὰ τῶν ἐπωνύμων ἀρχόν-
των διηρημέναι. Ἀρχεται δ' ἡ παρ' ἐκάστου ἄρχοντος ἀνα-
γραφὴ διὰ τῶν λέξεων· Ἀθηναῖοι ἀνήλωσαν ἐπὶ τοῦ δεῦ-
ρος ἄρχοντος, καὶ ἔπεται ἡ μνεία τῶν ταμιῶν τῶν ἱερῶν
χρημάτων, ὡς ἐχόντων ἐπίσης τὸ δημόσιον ταμεῖον, καὶ
τῶν γραμματέων αὐτῶν, καὶ ἔπειτα κατὰ πρυτανείας καὶ
ἡμέρας ἀπαριθμοῦνται αἱ δόσεις, γενόμεναι εἴτε διὰ τῶν
Ἑλληνοταμιῶν, εἴτε ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς ἀρχὰς αἵτινες ἔμελ-
λον νὰ δαπανήσωσιν αὐτὰς ἰδίως εἰς στρατιωτικὰς ἀνάγ-
κας. Ἐνίοτε δ' ἀνεγράφοντο τοιοῦτοι στρατιωτικῶν δαπα-
νῶν ἀπολογισμοὶ καὶ εἰδικῶς διὰ μίαν ἐκστρατείαν, ὡς ὁ

(87) Rang. 349. 2254. 130. — Inser. Att. 274-281.

(88) Rang. 119-122.

ἀφορῶν τὴν εἰς Κέρκυραν ἐκστρατείαν ἐν Ὀλ. 86, δ (89), ἀρχόμενος διὰ τῶν λέξεων· Ἀθηναῖοι ἀνῆλωσαν ἐς Κέρκυραν τάδε.

Ἀλλὰ πολὺ πλείονα σώζονται τεμάχια ἀπολογισμῶν τῶν δαπανῶν ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ φαίνεται ὅτι οὗτοι τακτικώτερον ἀνεγράφοντο.

Τὸ ἱερὸν δὲ ταμεῖον, καθ' ὃ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἐξάγεται, α'. Ἐχορήγει τὰ πρὸς τέλεσιν θυσιῶν καὶ ἐορτῶν (90) διδόμενα τοῖς ἱεροποιοῖς καὶ ἄλλοις ταῖς ἱεροτελεστίαις προϊσταμένοις ἀρχουσι, καὶ τὴν διωβελίαν ἣ τὰ Θεωρικὰ διὰ τῶν Ἑλληνοταμιῶν.

β'. Κατέβαλλε καὶ εἰς δημοσίας δαπάνας στρατιωτικές, ὅταν ἡ πόλις ἐπιέζετο ὑπὸ χρηματικῶν ἀναγκῶν, ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ ὄρω ἀποδόσεως, ἐντόκου μάλιστα ἐν εὐπορίᾳ τοῦ δημοσίου ταμείου· δι' ὃ καὶ αἱ ἀναγραφαὶ τῶν τοιούτων δανείων ἐγίνοντο ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν λογιστῶν, καὶ ἐδημοσιεύοντο καὶ αὐταί, φαίνεται, κατὰ πενταετηρίδα. Τοῦλάχιστον σώζονται μιᾶς τοιαύτης τεμάχια, ἀπὸ Ὀλ. 88 γ' εἰς Ὀλ. 89, β' (91), ὅτε ὁ πόλεμος, κατὰ Θουκυδίδην (92), εἶχεν ἐξαντλήσει τὰ δημόσια εἰσοδήματα, καὶ ἄγνωστον ἂν ἀνεγράφησαν καὶ ἕτεραι τῆς αὐτῆς φύσεως στήλαι. Ἀρχεται δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη οὕτω· Τάδε (τοῦ τόκου) ἐλογίσαντο οἱ λογισταὶ ἐν τοῖς τέτταρσιν ἔτεσιν ἐκ Παραθηναίων εἰς Παραθήναια (ὀφειλόμενα;). Μετὰ τοῦτο δ' εἰσάγονται αἱ κατ' ἔτος χρηργίαι διὰ τῶν λέξεων· Τάδε οἱ (τῶν ἱερῶν χρημάτων) ταμίαι

(89) Rang. 115. Inser. Att. 179.

(90) C. I. 147-149. — Inser. Att. 138. 189. 320.

(91) Rang. 116. 117. — Inser. Att. 273.

(92) Γ, 19.

παρέδοσαν, καὶ μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπωνύμου, ἔρχεται τὸ τοῦ γραμματέως τῆς Βουλῆς, τοῦ πρώτου τῶν ταμιῶν καὶ τοῦ γραμματέως αὐτῶν, τοῦ παραλ' αἰσόντος προσώπου, Ἑλληνοταμίου ἢ στρατηγοῦ, καὶ ἡ μνεία τῆς πρυτανείας καὶ τῆς ἡμέρας ἐφ' ἧς ἐγένετο ἐκάστη δόσις, ἀριθμητικῶς δηλωμένη (πρώτη δόσις, δευτέρα δόσις), ἔπεται δι' ἀριθμητικῶν δεκαδικῶν σημείων τὸ ποσὸν τῆς δόσεως καὶ ὁ ὑπολογισθεὶς τόκος ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δανείσεως μέχρι τοῦ τέλους τῆς πενταετηρίδος, εἰσαγόμενος διὰ τῶν λέξεων· τόκος τούτων, ἢ τόκος τούτοις ἐγένετο. Ἦν δ' ὁ τόκος ἐλάχιστός τις, καὶ μᾶλλον πρόφασις καλύπτουσα τὴν εἰς τὰ δημόσια ἀνάλωσιν τῶν ἱερῶν χρημάτων, 12 : 1000 κατ' ἔτος. Εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς ἀναγραφῆς ἐκάστου ἔτους ἔπεται τὸ κεφάλαιον τῶν ἐν αὐτῷ δανεισθέντων χρημάτων καὶ τῶν ὀφειλομένων τόκων, καί, εἰς τὸ τέλος τῆς ὅλης ἀναγραφῆς, τὸ γενικὸν ἀμφοτέρων κεφάλαιον.

γ'. Καὶ εἰς τὰς δημοσίας δ' οἰκοδομὰς, τὰς ἱεράς μάλιστα, ἐδαπάνᾳ βεβαίως, ἢ συνεισέφερε, τὸ ταμεῖον τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ λεπτομερεῖς τῶν ἔργων τούτων σώζονται ἀναγραφαί, χρονολογούμεναι διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος, καὶ τῶν τῆς ἐργασίας ἐπιστατῶν. Ἀναγράφονται δὲ κατὰ πρυτανείας αἱ ὑπὸ τῶν ταμιῶν τῆς Θεοῦ γινόμεναι χορηγίαι, καὶ μετὰ πάσης πρυτανείας ἀναγραφὴν σημειοῦται τὸ κεφάλαιον τῆς δαπάνης. Τοιαύτη ἡ ἀναγραφὴ τῶν διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ἑρεχθείου δαπανηθέντων (93), καὶ μικρὰ τεμάχια ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς τῶν Προπυλαίων οἰκοδομῆς (94).

Σώζεται δὲ καὶ στήλη περιέχουσα ψήφισμα (95), ἐξ οὗ

(93) C. I. 160. — R. 56-68. — Inser. Att. 322-324.

(94) Rang. 89. 128. 394. — Inser. Att. 314. 315.

(95) Rang, 118. — Inser. Att. 32.

ἐξάγεται ὅτι τρισχίλια Τάλαντα, ὀφειλόμενα τῷ ἱερῷ ταμείῳ ὑπὸ τῆς πόλεως, ἀπεδόθησαν αὐτῷ, καὶ δι' οὗ διατάσσεται καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν τοῖς ἄλλοις Θεοῖς ὀφειλομένων, καὶ ἡ ἐνίδρυσις ἰδίαιτέρων αὐτῶν ταμιῶν. Καὶ ὁ μὲν Βοίχχιος (96) ἀποδίδωσι τὸ ψήφισμα τοῦτο εἰς 'Ολ. 90, 6', ὥστε ἐπ' αὐτοῦ ἀπεδόθησαν τὰ ἐν 'Ολ. 88-89 δεδανεισμένα, καὶ ὅ,τι ἄλλο ὑπὸ τοῦ ναοῦ ὑπὲρ τῆς πόλεως καταβλήθην· ἀλλ' ὁ Κιρχόφ ἐκλαμβάνει τὸ ψήφισμα γενόμενον ἐν 'Ολ. 86, 6', καὶ ἀρχαιότερον ἐπομένως τῶν δανεισμάτων ἐκείνων.

2. Ἰδιωτικά.

α'. Ἀγωνιστικά.

Αἱ ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης σωζόμεναι ἀγωνιστικά ἐπιγραφαὶ εἰσὶν ὀλιγάριθμοι, αἱ πλεῖσται ἐξ Ἀθηνῶν. Ταύτας δ' ἀνέγραφον οἱ χορηγοί, οἱ δι' ἰδίας δαπάνης τοὺς χοροὺς διὰ τοὺς δραματικούς, μουσικοὺς ἢ ὀρχηστικούς ἀγῶνας προμηθεύοντες καὶ ἐνασκοῦντες, καὶ τὸν τρίπουν, ἢ οἶον δήποτε ἄθλον ἔλαβον τῆς κατὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν αὐτῶν νίκης, τοῖς Θεοῖς, καὶ ἰδίως τῷ Διονύσῳ ἀνατιθέντες.

Ἀναφέρουσι δὲ συνήθως αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται

α'. Τὴν φυλὴν ἣ ὁ χορηγὸς ἀνῆκε, καὶ ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς δι' αὐτοῦ νικήσασα, καὶ τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀγῶνος(97).
Οἰνηῖς ἐνίκα παίδων.

β'. Τὸν χορηγήσαντα, μετὰ τοῦ πατρωνυμικοῦ, καί, ἐν Ἀθήναις, ἔστιν ὅτε καὶ τοῦ δημοτικοῦ αὐτοῦ, διότι ὁ χορηγὸς ὤφειλεν ἀναγκασίως νὰ ᾖ ἐγγχώριος· οἶον (αὐτ.). *Εὐρυμένης Μηλετιῶνος ἐχορήγει.*

(96) Staatshb. d. Ath. II, Σ. 198. — C. I. 76.

(97) Rang. 54. — Inser. Att. 336.

γ'. Τὸν χοροδιδάσκαλον, ὅστις ἐνίοτε, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε, ἦν ὁ αὐτὸς τῷ ποιητῇ. Τὸ ὄνομα δ' αὐτοῦ ἢ φέρεται μόνον ἢ συνοδεύεται ὑπὸ δημοτικοῦ, ἢ καὶ ἐθνικοῦ, διότι ὁ χοροδιδάσκαλος ἠδύνατο νὰ ᾖ καὶ ξένος. (Αὐτ.)· Νικόστρατος ἐδίδασκε.

δ'. Ἐπὶ τῶν κυκλίων χορῶν τὸν αὐλητήν, καὶ αὐτὸν ὡς τὸν χοροδιδάσκαλον.

ε'. Ἔστιν ὅτε τὸν ἐπώνυμον ἄρχοντα.

Ἐν ἐτέρᾳ ἐπιγραφῇ τῶν αὐτῶν χρόνων ἀναγινώσκεται(98)· ... ος Δωροθέου Ἀλαιοῦ(ς ἐχορήγει). Παντακλῆς ἐδίδα(σκει)· ἔνθα Παντακλῆς ἐστὶ πιθανῶς αὐτὸς ὁ ὑπ' Ἀριστοφάνους κωμωδούμενος ὡς πομπήν ἐν Ὀλ. 94, γ' ἀπρεπῶς συνοδεύσας(99), βεβαίως δὲ ὁ ὑπ' Ἀντιφώντος(100) ὡς χοροδιδάσκαλος, ὑπὸ δὲ Ἀριστοτέλους(101) ὡς ποιητῆς μαρτυρούμενος.

Καὶ οἱ εἰς γυμνικοὺς δ' ἀγῶνας νικήσαντες ἀνέθετον τὸν τῆς νίκης στέφανον, ἢ ἐαυτῶν ἀνδριάντα, ἢ ἄλλο τι ἄγαλμα, τοῖς Θεοῖς τοῦ μέρους οὗ ἡγωνίσθησαν, ἢ τοῖς τῆς πατρίδος αὐτῶν, συνήθως ἐπὶ τῆς βάσεως τὴν ἰδίαν ἀναγράφοντες νίκη. Τοιαύτη ἡ ὑπὸ Σχ. 59 ἐπιγραφή(102)· Καλλίας Διδυμίου ἀνέθηκε, νικ(ήσας) Ὀλυμπίασι· Πύθια δῖς· Ἰσθμια πεντάκις· Νέμεια τετράκις· Παραθήναια μεγ(ά)· λ(α) . . . Ἔστι δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη κεχαραγμένη ἐπὶ κυκλοτεροῦς βάθρου ἐκ λίθου Πεντελησίου, ἐν τῇ Ἀκροπόλει εὑρεθέντος, καὶ ἔφερε πιθανῶς τοῦ ἀναθέντος τὸν ἀνδριάντα. Καὶ ἡ μὲν γραφή ἐστὶ περίπου τῆς 85ης Ὀλυμπιάδος· πι-

(98) Rang. 55. — Inser. Att. 377.

(99) Βάτρ. 1027.

(100) Π. χορ. ΙΑ.

(101) Ἀρποκρ. Σ. 60.

(102) Rang. 53. — Inser. Att. 419.

θανώτατον δὲ φαίνεται ὅτι ὁ εἰς τοιούτους ἀγῶνας νικήσας οὗτος Καλλίας οὐδεὶς ἕτερος ἐστὶν ἢ ὁ Καλλίας Διδυμίου, ὃν ὁ Ἀνδοκίδης λέγει ἐν Ὀλ. 91, 6 (103) «τῷ σώματι νικήσαντα πάντας ἀγῶνας τοὺς στεφανηφόρους», καὶ ὁ αὐτὸς πιθανώτατα τῷ Καλλίᾳ ὅστις ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ κατ' Ὀλυμπιάδα 77, καὶ οὗ τὸν ἀνδριάντα ἐποίησεν ἐκεῖ ὁ Μίκων, κατὰ Παυσανίαν (104). διότι αἱ ἐπὶ τοῦ βάρους τούτου ἀπαριθμούμεναι νίκαι ἀπότησαν ἱκανὰ ἔτη, ὥστε ὁ τὴν πρώτην νίκην ἐν Ὀλ. 77 νικήσας, ἐδύνατο νὰ ἐνίκησε ἐν Παναθηναίοις κατὰ Ὀλ. 84, καὶ νὰ ἡγείρε το μνημεῖον τοῦτο, νὰ ἔζη δὲ εἰσέτι, γέρων ἐξόριστος ἐν Ὀλ. 91, ὅτε μνημονεύει αὐτοῦ ὁ Ἀνδοκίδης.

Ἄλλη δ' ἀττική ἐπιγραφή, ἐν τῇ κάτω πόλει εὑρεθεῖσα, ἔστι γεγραμμένη ἐπὶ κυκλωτεροῦς βάρους ῥαβδωτοῦ, καὶ τακτικῶς ἀνὰ δύο γράμματα εἰσὶν ὀριζοντίως ἐγγεγραμμένα ἐν ἐκάστη ῥαβδώσει. Φέρει δ' ἡ ἐπιγραφή· Ἀριστοκράτης Σκελίου ἀνέθηκε, νικήσας Κεκροπίδα(ις) ἐν ἐορτ(ῇ) . . . Ἦν δ' ὁ Ἀριστοκράτης οὗτος ὁ εἰς Ἀργινούσας συμπαρευρεθεὶς φίλος καὶ συστρατιώτης τοῦ Ἀλκιβιάδου, περὶ οὗ ποιεῖται μνείαν ὁ τε Θουκυδίδης (105) καὶ ὁ Ξενοφῶν (106), καὶ προσέτι ὁ Ἀριστοφάνης (107), καὶ ὁ Δημοσθένης (108), καὶ οὗ, κατὰ Πλάτωνα (109), ὑπῆρχε «καλὸν ἀνάθημα ἐν Πυθοῖ», ἴσως ἐν Πυθίῳ (τῶν Ἀθηνῶν). Τὸ Η ἐν τῇ λέξει ἀνέθηκεν ἀποδεικνύει τὴν ἐπιγραφήν μὴ οὐ-

(103) K. Ἀλκ. Β.

(104) Δ, 6. — E, 9.

(105) E, 19. 24.

(106) Ἑλλ. Α, 4, 21. — E, 16. — ΣΤ. 29. — Ζ, 2.

(107) Ὀρν. 126.

(108) K. Θεοκρ.

(109) Γοργ. Σ. 472.

σαν κατὰ πολλὰ ἔτη ἀρχαιοτέραν τῆς καταδίκης τῶν ἐν Ἀργινούσαις στρατηγησάντων, μεθ' ὧν ἐθανατώθη καὶ ὁ Ἀριστοκράτης. Τὸ δ' ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γράφεται δι' ἐνὸς Λ κατ' ὀρθογραφίαν ἀρχαϊκὴν, καὶ οὐχὶ διὰ δύο, ὡς ἐν τοῖς χωρίοις τῶν συγγραφέων, καὶ ὡς ἀποδεικνύει τὸ μέτρον ἐν Ἀριστοφάνει ὅτι ἀληθῶς ἐγράφετο.

6'. Ἀναθηματικά

Καὶ ἀπλῆς δ' εὐσεβείας ἀνετίθεντο ἀφιερώματα τοῖς Θεοῖς, ἐπιγραφομένων τῶν ὀνομάτων τῶν ἀφιερούντων. Ἐχαράττοντο δὲ ταῦτα συνήθως ἐπὶ τῶν ἀφιερωμάτων αὐτῶν, ἢ ἐπὶ τῶν φερόντων αὐτὰ βάθρων ἢ κιόνων ἢ βωμῶν, καὶ ἦν ἐπὶ τῶν χρόνων τούτων ὁ τύπος οὗτος ἀπλοῦς· Ὁ δεῖνα (ἢ ἡ πόλις, ὁ δῆμος κτλ.) τῷ δεῖνι (Θεῷ) ἀνέθηκε, ἢ ἀνέθηκεν ἀπαρχήν, ἢ μόνον ἀπαρχήν, ὅτε μάλιστα τ' ἀνατιθέμενα ἦσαν λάφυρα. Ἐνίοτε δὲ προσετίθετο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου (Ὁ δεῖνα ἐποίησε). Τοιαύτη ἡ ἐν Ἀκροπόλει εὑρεθεῖσα, καὶ ὑπὸ Σχ. 60 δημοσιευομένη στήλη· Ἑρμόλυκος Διειτρέφους ἀπαρχήν. Κρησίλας ἐποίησε (110). Ἦν δ' ὁ Κρησίλας καλλιτέχνης οὗ ποιεῖται μνείαν ὁ Πλίνιος ὡς συγχρόνου καὶ ἐραμίλλου τοῦ Φειδίου καὶ Πολυκλείτου (111), καὶ ὃ ἀλλαχοῦ ἀποδίδωσιν (112) ἄγαλμα ὠραῖον τραυματίου ἡμιθανοῦς, τὸ αὐτὸ βεβαίως τῷ μνημονευμένῳ καὶ ὑπὸ Πausανίου (113), καθ' ὃν ἀνέκειτο ἐν Ἀκροπόλει Διειτρέφης κατατετοξευμένος. Ἦν δ' ὁ Διειτρέφης, ὡς ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς διηγεῖται, στρατηγὸς Ἀθηναῖος, κυ-

(110) Rang. 42. — Inser. Att. 402.

(111) XVI, 8, 19.

(112) XXXIV, 19, 14.

(113) A, 23.

ριεύσας μετὰ Θρακῶν οὓς ὠδήγει ἐν 'Ολ. 91, γ' τὴν Μυκαλισσὸν ἐν Βοιωτίᾳ, καὶ ἐκεῖ, ὡς φαίνεται, κατατοξευθεῖς. Ἀνήγειρε δ' ἀναμφιβόλως τότε τὸ μνημεῖον τοῦτο ὁ Ἑρμόλυκος, εὐχαριστήριον τοῖς Θεοῖς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, διότι ὁ Διειτρέφης, ἐπιζήσας, ἀπαντᾶται μετὰ τρία ἔτη ἐν 'Ολ. 92, β' ἐπὶ κεφαλῇς τῆς εἰς Θάσσον ἐκστρατείας. Ἡ ἐπιγραφὴ ἐπομένως αὕτη ἔσται τῆς 'Ολ. 91, γ' καὶ ὁ παλαιογραφικὸς αὐτῆς χαρακτήρ οὐδὲν ἔχει τὸ πρὸς τὴν χρονολογίαν ταύτην προσκροῦον, πλὴν ἴσως μόνου τοῦ R, οὗ ἡ πλαγία κεραία εἰς ἀρχαιοτέρως ἐποχὰς ἦν μᾶλλον ἐν χρήσει, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἱκανὴν μεγαλητέρας ἀρχαιότητος τοῦ μνημείου.

γ'. Ἐπιτάφιοι.

Τῶν ἐπιταφίων δ' οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν χρόνων τούτων ἔχουσιν ἀπλῶς τὸ ὄνομα τοῦ θανόντος ἀναγεγραμμένον ἐπὶ στήλης ἢ ἀπλῆς, ὡς (114) . . . δεὺς Ἀνδρίδου εἰμί, ἢ φερύσης ἐν ἀναγλύφῳ ἢ ἐν γραφῇ τὴν παράστασιν τοῦ θανόντος, οἷα ἡ τοῦ Ἀριστίωνος (115).

Ἐνίοτε δ' ἦσαν καὶ ἔμμετροι οἱ ἐπιτάφιοι, μάλιστα ἐπὶ τῶν δημοσίως θαπτομένων, ὡς ἀναφέρεται τὸ ἐπίγραμμα τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ (116) καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ οἷον τὸ σωζόμενον ἐπὶ τῶν πεσόντων πρὸ Ποτιδαίας (117), ἐκδοθὲν καὶ συμπληρωθὲν τὸ πρῶτον ὑπὸ Θειρσίου, ἔπειτα δὲ ὑπὸ Βοικχίου (118).

Ἐπὶ δὲ τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τυχόντων ταφῆς

(114) Rang. 38

(115) Rang. 21.

(116) Πaus. A, 29.

(117) Θουκ. A, 62.

(118) C. I. 170. — Inser. Att. 442.

ημοσίας, ἀφ' οὗ κλίνη κενὴ ἐφέρετο διὰ τοὺς μὴ εὐρεθέν-
 τας νεκρούς (119), ἰστᾶτο, φαίνεται, καὶ στήλη ἐφ' ἧς ἐγρά-
 ζοντο ὅλων αὐτῶν ὁμοῦ τὰ ὀνόματα, ἐν Ἀθήναις κατὰ φυ-
 λᾶς, σημειώσῃ τοῦ μέρους οὗ ἔπεσαν, καὶ ἐνίοτε καὶ τῶν
 στρατιωτικῶν αὐτῶν βαθμῶν, καὶ ἐπὶ κεφαλίδος ἐδηλοῦτο
 χρονολογία διὰ τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος. Παρὰ δὲ τὸν
 κατάλογον τῶν ὀνομάτων εὗρηται ἐνίοτε κεχαραγμένον τὸ
 ὄνομα τοῦ στρατηγοῦ, οἷον *Χαρικλέης*, ἐν τινὶ ἀττικῇ ἐπι-
 γραφῇ (120), ἐπιταφίῳ, ὡς ὑπώπτευσα, τῶν πεσόντων κατὰ
 τὴν εἰς Θάσσον ἀποστολήν, περὶ ἧς διηγεῖται ὁ Θουκυδί-
 δης (121). Ἐν ἐτέρᾳ δ' ἐπιγραφῇ (122), παρὰ τὸν κατάλο-
 γον ἀναγινώσκεται ἐγκαρσίως ἡ λέξις *μαρνάμενοι*, ἀποτε-
 λοῦσα προφανῶς μέρος ἐλεγείου. Μία δὲ τῶν ἐπισημοτά-
 των τοῦ εἶδους τούτου τῶν ἐπιταφίων ἐπιγραφῶν ἔστιν ἡ
 ἀρχομένη διὰ τῶν λέξεων (123)· « *Ἐρεχθηίδος. Οἶδε ἐν*
τῷ πολέμῳ ἀπέθανον ἐν Κύπρῳ, ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Φοι-
νίκῃ, ἐν Ἀλιεῦσιν, ἐν Αἰγίῃ, Μεγαροῖ τοῦ αὐτοῦ ἐνιαυ-
τοῦ ». Ἐπεταὶ δὲ τῇ εἰσαγωγῇ ταύτῃ κατάλογος τῶν ἐκ
 τῆς Ἐρεχθηίδος φυλῆς ἀποθανόντων κατὰ τὰ συμβάντα ἐν
 Ὀλ. 80, α-δ' (124), καὶ φαίνεται ὅτι, ἐπόμενος ἴσως τινὶ
 ψηφίσματι ἀπολεσθέντι, ἦν ὁ πρῶτος τῆς ἀναγραφῆς, καθ'
 ὅσον ἦν ἡ Ἐρεχθηίς ἡ πρώτη εἰς τὴν τάξιν τῶν φυλῶν.

Μετὰ δὲ τὴν εἰσαγωγὴν ἔπεται ὁ κατάλογος εἰς τρεῖς
 στήλας, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν λέξεων : *Στ(ρα)τηγῶν φ(ύλαρ)-*
χος Π(αρτ)αλέων, ἐξ ὧν ἐξάγεται ὅτι τὴν τοῦ στρατηγοῦ

(119) Θουκ. Β, 34.

(120) Rang. 303. — Inser. Att. 432.

(121) Α, 100.

(122) C. I. 166. — Inser. Att. 441.

(123) C. I. 165. — Inser. Att. 433.

(124) Θουκ. Α, 104 - 6. 109. 110. — Διόδ. ΙΑ, 74 - 79.

ὕπηρεσίαν ἐξεπλήρου φύλαρχος, ἡ ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ, ἴσως διέτι ὁ στρατηγός, ὅστις, κατὰ στ. 63, ἐκαλεῖτο Ἴπποδάμας, ἀπῆν ἐν Αἰγύπτῳ, ἢ εἶχεν ἤδη ρονευθῇ (Στ. 62 καὶ 63: Στρατηγὸς ἐν Αἰγύπτῳ Ἴπποδάμας). Ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς δευτέρας στήλης μνημονεύεται καὶ τις μάντις Τελένικος, καὶ ἐν στ. 67-70 τέσσαρες τοξόται. Οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν, φαίνεται, πάντες ἀπλοῖ στρατιῶται. Ἴσως δὲ τοῦ αὐτοῦ λίθου εἰσὶ καὶ ἄλλα πέντε τμήματα εὑρεθέντα ἐν Ἀθήναις (125).

(125) Rang. 304. 305. 2268 - 2270. — Inscr. Att. 434 - 438.